

Guia de l'estudiant

2003 | 2004

Universitat de Vic

Mestre.

Educació Especial

Facultat d'Educació

Primera edició: juliol de 2003

Edita: Servei de Publicacions de la Universitat de Vic

Carrer de Perot Rocaguinarda, 6. 08500 Vic. Tel. 93 889 48 77

Universitat de Vic. Carrer de la Sagrada Família, 7. 08500 Vic. Tel. 93 886 12 22. Fax 93 889 10 63

Impressió: Artyplan

Índex

Presentació	5
La Facultat d'Educació	7
Estructura	7
Òrgans de Govern	7
Departaments, professors i professionals de serveis	8
Calendari Acadèmic	11
Organització dels Ensenyaments	13
Pla d'Estudis	13
Ordenació temporal de l'ensenyament	13
Programes de les assignatures	15
Assignatures obligatòries de 1r curs	15
Didàctica General	15
Psicologia de l'Educació i del Desenvolupament en l'Edat Escolar	18
Llengua, Literatura i la seva Didàctica (Didàctica de la Llengua i la Literatura)	21
Educació Artística i la seva Didàctica (Expressions Artístiques: Musical, Plàstica i Audiovisual)	24
Noves Tecnologies Aplicades a l'Educació	28
Matemàtiques i la seva Didàctica	31
Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural	34
Teories i Institucions Contemporànies d'Educació	36
Assignatures obligatòries de 2n curs	41
Pràctiques I	41
Tractaments Educatius dels Trastorns de la Llengua Escrita	43
Bases Psicopedagògiques de l'Educació Especial	46
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Auditiva	49
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Visual	51
Organització del Centre Escolar	53
Assignatures obligatòries de 3r curs (Pla 1992)	55
Pràctiques II	55
Sociologia de l'Educació	56
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Mental	59
Trastorns de Conducta i Personalitat	62
Aspectes Didàctics i Organitzatius de l'Educació Especial	64
Educació Física per a alumnes amb Necessitats Educatives Especials	67
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Motòrica	69

Presentació

Benvolgut / benvolguda estudiant,

En aquesta “Guia de l’estudiant” hi trobaràs els programes de les assignatures troncal i obligatòries dels estudis de Mestre – Educació Especial del curs 2003-2004, amb el nom del professorat que les imparteix, la metodologia emprada, el sistema d’avaluació i la bibliografia bàsica. També hi figuren algunes altres informacions d’interès, com ara l’estructura de la Facultat d’Educació, el calendari acadèmic i un resum del pla d’estudis. Per obtenir altres informacions, referides tant al teu centre com als altres i al conjunt de la universitat, també pots consultar la web de la universitat de Vic (www.uvic.es).

Pel que fa a les assignatures optatives i de lliure elecció, només hi ha el títol, i el programa detallat de cadascuna d’elles figura a la “Guia de les assignatures Optatives i de Lliure elecció” del curs 2003-2004, editada a part, ja que es tracta d’assignatures que s’ofereixen als estudiants de tota la Facultat d’Educació.

És important que en començar el curs facis una bona lectura dels programes de cadascuna de les assignatures que cursaràs, per tal de fer-te una idea de la seva durada, dels continguts, dels enfocaments i de les tasques que hauràs de dur a terme. Així mateix, i al llarg del curs, serà bo que la tinguis a mà i que la consultis per tenir una referència del desenvolupament de les matèries.

En nom de les persones que formem l’equip de deganat, del conjunt de professors i professores i dels professionals de serveis, aprofito per donar-te la benvinguda a Facultat d’Educació de la Universitat de Vic i a la Diplomatura de Mestre d’Educació Especial i per desitjar-te un curs ben profitós, tot esperant que el contingut d’aquest llibret sigui realment això, una guia que t’orienti i t’acompanyi al llarg del curs.

Assumpta Fargas i Riera
Degana de la Facultat d’Educació

La Facultat d'Educació

Estructura

La Facultat d'Educació de la Universitat de Vic imparteix els ensenyaments següents:

Diplomatura de Mestre. Especialitat d'Educació Infantil
Diplomatura de Mestre. Especialitat d'Educació Primària
Diplomatura de Mestre. Especialitat de Llengua Estrangera
Diplomatura de Mestre. Especialitat d'Educació Especial
Diplomatura de Mestre. Especialitat d'Educació Física
Diplomatura d'Educació Social

Llicenciatura de Psicopedagogia
Llicenciatura de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport

Les unitats bàsiques de docència i recerca de la Facultat són els Departaments, que agrupen el professorat d'unes mateixes àrees. Actualment hi ha cinc departaments:

Departament de Ciències i Ciències Socials
Departament d'Expressions artístiques, motricitat humana i esport
Departament de Filologia
Departament de Pedagogia
Departament de Psicologia

Al capdavant de cada departament hi ha un professor o professora que exerceix de cap.

Òrgans de Govern

El Deganat

La gestió ordinària en el govern i administració de la Facultat correspon al Deganat, constituït pels membres següents:

Assumpta Fargas i Riera, degana
Pere Pujolàs i Maset, cap d'estudis
Joan Soler i Mata, coordinador dels estudis de Mestre
Núria Simó i Gil, coordinadora dels estudis d'Educació Social
José Ramón Lago i Martínez, coordinador dels estudis de Psicopedagogia
Joan Arumí i Prat, coordinador dels estudis de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport

El Consell de Direcció

És l'òrgan col·legiat de govern de la Facultat. Està constituït pels membres següents:

La degana de la Facultat, que el presideix
La resta de membres de l'equip de deganat de la Facultat
Els directors de Departament

Departaments, professorat i professionals de serveis

Departament de Ciències i Ciències Socials

Director: Josep Casanovas i Prat
Pau Casañas i Xuriach
Miquel Casadevall i Ginestet
Agustí Comella i Cayuela
Elisenda Jaumira i Areñas
Marta Marimon i Martí
Jordi Martí i Feixas
Montserrat Martín i Horcajo
Francesc Marín i Serrano
Ramon Rial i Carbonell
Sebastià Riera i Cusí
Isabel Sellas i Ayats
Jacint Torrents i Buxó

Departament d'Expressions Artístiques, Motricitat Humana i Esport

Director: Miquel Pérez i Mas
Joan Arumí i Prat
Sebastià Bardolet i Mayola
Mercè Carrera i Peruga
Jordi Coma i Bau
Eduard Comerma i Torras
Providència Dauff i Moreso
Núria Franc i Batlle
Mario Keudell i Villacampa
José Luís López del Amo
Gil Pla i Campàs
Eduard Ramírez i Banzo
Carles Romagosa i Cirera
Dolors Rusiñol i Cirera
Marta Solà i Serrabou
Lluís Solé i Sala
Gemma Torres i Cladera
Josep Vernis i Burés
Arnau Vernis i Llambias

Departament de Filologia

Director: Francesc Codina i Valls
M. Carme Bernal i Creus
Jordina Coromina i Subirats
Marta Corominas i Salom
Assumpta Fargas i Riera
Josep Gallart i Bau

Núria Medina i Casanovas
Teresa Puntí i Jubany
Carme Rubio i Larramona
Josep Tió i Casacuberta
Ricard Torrents i Bertrana
Anna Vallbona i González

Departament de Pedagogia

Directora: Esther Fatsini i Matheu
Isabel Carrera i Blancafort
Jaume Carbonell i Sabarroja
Isabel Carrillo i Flores
Eulàlia Collelldemont i Pujadas
Josep Font i Rovira
Anna Gómez i Mundó
Rosa Guitart i Aced
Olga Pedragosa i Xuclà
Ramon Plandiura i Vilacís
Maite Pujol i Mongay
Pere Pujolàs i Maset
M. Rosa Roca i Tañà
Esther Sarquella i Casellas
Núria Simó i Gil
Ramon Sitjà i Domènech
Joan Soler i Mata
Antoni Tort i Bardolet
Joan Vera i Saucedo

Departament de Psicologia

Director: Àngel Alsina i Pastells
Irene Balaguer i Felip
Montse Benlloch i Burrull
Jaume Carbonés i López
Manel Dionís Comas i Mongay
Nilda Estrella i Sayag
M. Teresa Feu i Vidal
Julio César Figueroa
Assumpció Guillén i Font
José Ramón Lago i Martínez
Pilar Prat i Viñolas
Anna Pujol i Costa
Sònia Reig i Orta
Gemma Riera i Romero
Ramon Riera i Euras
Joan Sala i Baiget
Josep Santacreu i Tañà
Àngel Serra i Jubany
Jordi Verdaguer i Gorchs

Secretaria: Rosa M. Guix i Godayol
Dolors Muñoz i Vilaseca
Ester Muñoz i Tamargo
Dolors Ruiz i Zafra
Elisabet Vila i Sala

Calendari acadèmic

1r curs

Rebuda dels estudiants: 29 de setembre a les 9h (grups Matí) i a les 15h (grup Tarda)

Docència 1r quadrimestre: del 29 de setembre de 2003 al 23 de gener de 2004

Exàmens: 1ª convocatòria: del 26 de gener al 6 de febrer de 2004

2ª convocatòria: del 28 de juny al 3 de juliol de 2004

Estada a una escola: del 9 al 20 de febrer de 2004

Docència 2n quadrimestre: del 23 de febrer al 4 de juny de 2004

Exàmens: 1ª convocatòria: del 14 al 23 de juny de 2004

2ª convocatòria: de l'1 al 10 de setembre de 2004

2n i 3r curs

Docència 1r quadrimestre: del 22 de setembre al 12 de desembre de 2003

(Assignatures optatives, lliure elecció i complements de formació: del 29 de setembre al 12 de desembre de 2003)

Exàmens: 1ª convocatòria: del 15 de desembre de 2003 al 8 de gener de 2004

2ª convocatòria: del 28 de juny al 3 de juliol de 2004

Pràctiques I i II: del 9 de gener al 27 de febrer de 2004

Docència 2n quadrimestre: del 8 de març al 4 de juny de 2004

Exàmens: 1ª convocatòria: del 14 al 23 de juny de 2004

2ª convocatòria: de l'1 al 10 de setembre de 2004

Dies festius:

1 de novembre de 2003, dissabte, Tots Sants

6 de desembre de 2003, dissabte, festa estatal (Dia de la Constitució)

8 de desembre de 2003, dilluns, festa estatal (Puríssima)

23 d'abril de 2004, divendres, Sant Jordi, festa patronal de la UVic

1 de maig de 2004, dissabte, festa estatal (Festa del Treball)

31 de maig de 2004, dilluns, Segona Pasqua

24 de juny de 2004, dijous, Sant Joan

25 de juny de 2004, divendres, pont

5 de juliol de 2004, dilluns, Festa Major de Vic

11 de setembre de 2004, dissabte, Diada Nacional de Catalunya

Vacances:

Nadal: del 21 de desembre de 2003 al 7 de gener de 2004, ambdós inclosos.

Setmana Santa: del 3 al 12 d'abril de 2004, ambdós inclosos

Organització dels Ensenyaments

Pla d'Estudis

D'acord amb el Pla d'Estudis, els ensenyaments de Mestre, especialitat d'Educació Especial, s'organitzen en tres cursos de dos quadrimestres cadascun amb un total de 207 crèdits, entre els quals n'hi ha de teòrics i de pràctics. Cada quadrimestre té una durada de 15 setmanes lectives.

Els 207 crèdits estan distribuïts de la següent manera:

Matèries Troncals i Obligatòries:	168 crèdits
Matèries Optatives:	18 crèdits
Matèries de Lliure Elecció:	21 crèdits

Dins la carrera es contemplen uns períodes de pràctiques d'ensenyament en centres escolars que suposen per a l'estudiant un 15% de la càrrega lectiva global dels seus estudis.

Ordenació temporal de l'ensenyament

PRIMER CURS COMÚ	C.A.	Quadrimestre Grup B (tarda)
Didàctica General	10,5	Anual
Psicologia de l'Educació i del Desenvolupament en l'Edat Escolar	9	Anual
Llengua i la seva Didàctica	12	Anual
Expressió Plàstica i Musical	13,5	Anual
Matemàtiques i la seva Didàctica	4,5	1r
Teories i Institucions Contemporànies de l'Educació	6	1r
Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural	6	2n
Noves Tecnologies Aplicades a l'Educació	4,5	2n

SEGON CURS	C.A.	Quadrimestre Grup B (tarda)
Pràctiques I	15	Anual
Tractament Ed. dels Trastorns de la Llengua Escrita	10	Anual
Bases Psicopedagògiques de l'Educació Especial	8	Anual
Organització del Centre Escolar	4,5	4rt
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Auditiva	6	4t
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Visual	6	4t

TERCER CURS	C.A.	Quadrimestre Grup B (tarda)
Pràctiques II	15	Anual
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Mental	9	Anual
Aspectes Evolutius i Educatius de les Deficiències Motòriques	6	5è
Trastorns de Conducta i Personalitat	6	5è
Aspectes Didàctics i Organitzatius de l'Educació Especial	6	6è
Educació Física per a Alumnes amb Neces. Educatives Especials	4,5	6è
Sociologia de l'Educació	6	6è

Assignatures obligatòries de primer curs

Didàctica General

PROFESSORAT: Ramon SITJÀ i DOMÈNECH

Anual. 10,5 crèdits

OBJECTIUS:

L'assignatura de Didàctica General té com a objectius bàsics:

- a) Identificar i analitzar els aspectes principals que configuren el treball docent.
- b) Viure i reflexionar sobre els fenòmens que es produeixen a l'aula d'una escola, a través de la realització de pràctiques.
- c) Conèixer, aplicar i analitzar estratègies, metodologies i recursos que permetin afrontar aquest procés.

Aquests aspectes impliquen posar en contacte els estudiants amb la realitat escolar amb l'ajuda de coneixements científics i culturals, i amb instruments pràctics tot entenent l'escola com un fenomen educatiu complex que es relaciona amb l'entorn social i amb les diverses expressions de la vida quotidiana.

Impliquen també una coordinació d'estratègies de treball interdisciplinari connectades als diversos treballs i iniciatives pedagògiques que duen a terme els estudiants en aquesta assignatura i en les altres que cursen durant el primer i segon quadrimestre. S'establiran, doncs, propostes de treball conjunt amb la resta d'assignatures que coincideixin en els mateixos quadrimestres.

L'assignatura de Didàctica General inclou dins de la seva programació 15 de dies d'estada en una escola per tal de mantenir el contacte amb la realitat educativa des del primer curs de la carrera. L'estada es realitzarà a mig curs i l'estudiant assistirà a l'escola assignada en l'horari de 9 a 17h, sense classes a la Facultat.

CONTINGUTS:

Els continguts que es detallen a continuació articulen el programa de l'assignatura a l'entorn de nuclis temàtics que l'estudiant cal que relacioni per entendre de quina manera el docent organitza la seva pràctica.

1. Introducció
 - 1.1. Què és la Didàctica?
 - 1.2. Acció educativa
2. Les finalitats educatives
 - 2.1. Necessitats educatives de la societat actual
 - 2.2. Finalitats de l'educació avui
3. L'escola
 - 3.1. Característiques de l'escola. Context escolar.
 - 3.2. Estructura de l'escola. Sistema Educatiu
 - 3.3. Models d'escola
4. Fer de mestre
 - 4.1. L'actuació del mestre: experiència, pràctica i teoria docent, expectatives
 - 4.2. L'equip de mestres
 - 4.3. La presa de decisions davant el coneixement escolar
 - 4.4. La tutoria
5. L'infant i el grup-classe
 - 5.1. Atenció a la diversitat
 - 5.2. Agrupament d'alumnes

- 5.3. L'ambient de classe :
 - 5.3.1. Relacions mestre/alumnat
 - 5.3.2. Relacions entre alumnat
- 6. Currículum escolar i avaluació
 - 6.1. Models d'ensenyament/ aprenentatge i currículum
 - 6.2. El currículum com a procés de presa de decisions
 - 6.3. Anàlisi dels components del currículum
 - 6.4. Paper de l'avaluació a l'escola
- 7. Tema Transversal: Estratègies per ensenyar i aprendre
Aquest tema es treballarà al llarg del curs a través del projecte de recursos didàctics per treballar a l'aula:
 - 7.1. Recursos educatius
 - 7.2. Metodologies de treball a l'aula
 - 7.3. Planificació didàctica. Sequències didàctiques
- 8. L'estada a l'escola: observació de la pràctica d'aula
Els diferents temes del curs treballaran elements de reflexió per estudiar:
 - 8.1. Característiques dels infants, relacions dins del grup
 - 8.2. Relacions mestres-alumnat
 - 8.3. Metodologies i estratègies didàctiques

METODOLOGIA:

En l'assignatura es faran servir diferents estratègies didàctiques: conferències, estades, visionatge de films, exposició de materials, treball en grup, sortides, ús de tècniques de recollida d'informació, etc. Cal destacar també que des de l'assignatura de Didàctica General es supervisaran les Pràctiques, realitzades durant dues setmanes en una escola. Durant aquest període s'utilitzaran tècniques d'observació que ajudin a descriure aspectes relatius a la vida d'un centre. En el moment oportú es facilitarà bibliografia específica per a cada tema i, si s'escau, es distribuïran materials fotocopiats.

AVALUACIÓ:

- Dues proves escrites.
- Realització d'una Reflexió Personal Individual que reculli les idees clau de cada tema establint relacions amb les diferents fonts d'informació treballades: lectures, experiències viscudes, aspectes de la vida quotidiana.
- Realització d'un Informe de l'estada a l'escola.
- Treball en grup sobre un tema relacionat amb el programa de l'assignatura. Aquest treball s'haurà d'exposar a la classe.
- Es valorarà també la participació activa en el desenvolupament de les sessions de treball i en les diverses activitats.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Antúnez, S. *et al. Del projecte educatiu a la programació d'aula*, Barcelona: Graó, 1991.
- Barnes, D. *De la comunicació al currículum*, Madrid: Aprendizaje: Visor, 1994.
- Calatayud, E.; Palanca, O. *L'avaluació a l'educació primària*, Valencia: Octaedro, 1994.
- Cano, M.I.; Lledó, A. *Espacio, comunicació y aprendizaje*, Sevilla: Díada, 1995.
- Carlson, J. Thorpe, C. *Aprender a ser maestro*, Barcelona: Martínez Roca, 1987.
- Cela, J; Palou, J. *Amb veu de mestre*, Barcelona: Eds. 62/Rosa Sensat, 1993.
- Coll, C. *et al. Los contenidos en la reforma. Enseñanza y aprendizaje de conceptos, procedimientos y actitudes*, Madrid: Aula XXI, 1992.
- Connell, R. W. *Escuelas y justicia social*, Madrid: Morata, 1997.

- Egan, K. *Fantasia e imaginación: su poder en la enseñanza*, Madrid: MEC/Morata, 1994
- Elliot, J. *Pràctica recerca i teoria en educació*, Vic: Eumo Editorial, 1989.
- Franch, J. *et al. El grup-classe: un potencial educatiu fonamental*. Vic: Eumo Editorial, 1991.
- Fullan, M. i Hargreaves, A. *¿Hay algo por lo que merezca la pena luchar en la escuela?* Sevilla: Publicaciones M.C.E.P., 1997.
- Jimeno, J.; Pérez, A. *Comprender y transformar la enseñanza*, Madrid: Morata, 1992
- Nova, J. D.; Gowin D. B. *Aprendiendo a aprender*, Barcelona: Martínez Roca, 1988.
- Parcerisa, A. *Materiales curriculares. Cómo elaborarlos, seleccionarlos y usarlos*, Barcelona: Graó, 1996.
- Rosales, C. *Didáctica. Núcleos fundamentales*, Madrid: Narcea, 1988.
- Rué, J. El treball cooperatiu. *L'organització social de l'ensenyament i l'aprenentatge*, Barcelona: Barcanova, 1991.
- Sáenz, O. (dir.) *Didáctica general. Un enfoque curricular*, Alcoi: Marfil, 1994.
- Salgueiro, A. *Saber docente y práctica cotidiana*, Barcelona: Octaedro, 1998
- Torres, J. *Globalización e interdisciplinariedad: el currículum integrado*, Madrid: Morata, 1994.
- Torrents, *Aprender a enseñar a aprender*, Vic: Eumo Editorial, 1988.
- Zabala, A. *La pràctica educativa. Com ensenyar*, Barcelona: Graó, 1995.

A banda de la bibliografia específica per a cada apartat del programa, es consultaran regularment les revistes «Guix», «Cuadernos de Pedagogía», «Aula» i «Perspectiva Escolar».

Psicologia de l'Educació i del Desenvolupament en l'Edat Escolar

PROFESSORAT: Anna PUJOL i COSTA
Àngel SERRA i JUBANY

Anual. 9 crèdits

OBJECTIUS GENERALS:

Aquesta assignatura es proposa vincular dos gran àmbits d'estudi de la psicologia: la psicologia de l'educació i la psicologia del desenvolupament.

L'objectiu d'aquesta assignatura és el de conèixer, des de diferents perspectives, com i quins són els canvis globals que es produeixen en el desenvolupament de l'ésser humà des que neix fins a l'etapa de l'adolescència i comprendre el procés d'ensenyament i aprenentatge i els factors psicosocials que hi intervenen.

Tenint en compte el context educatiu en què ens trobem, la relació entre aquests dos coneixements ha de permetre l'efectivitat del procés d'aprenentatge i la intervenció psicològica i educativa.

CONTINGUTS:

- 1.- La Psicologia: concepte, aproximació històrica, tendències, àmbits d'estudi.
- 2.- Les teories sobre el desenvolupament
- 3.- Les teories psicològiques de l'aprenentatge
- 4.- El desenvolupament abans de néixer
- 5.- El nou-nat
- 6.- Desenvolupament psicològic en la primera infància (0-2 anys)
 - Creixement físic i desenvolupament psicomotor fins als 2 anys
 - Desenvolupament cognitiu durant els dos primers anys
 - Desenvolupament socioafectiu durant la primera infància
- 7.- Desenvolupament i aprenentatge en l'etapa d'educació infantil (2-5 anys)
 - Desenvolupament físic i psicomotor
 - Desenvolupament intel·lectual i processos cognitius
 - Desenvolupament del llenguatge
 - Desenvolupament emocional i afectiu
 - Conducta social i desenvolupament de normes i valors
 - Desenvolupament de la personalitat
- 8.- Desenvolupament i aprenentatge en l'etapa d'educació primària (6-12 anys)
 - Processos cognitius i desenvolupament intel·lectual
 - Coneixement social i desenvolupament de normes i valors
 - Desenvolupament psicosexual
 - Desenvolupament de la personalitat
- 9.- Determinants de l'aprenentatge
 - Capacitat intel·lectual
 - Motivació
 - Mètodes d'ensenyar a pensar
 - Personalitat
 - Interacció professor/a-estudiant
 - Estructura i processos de l'aula
 - Habilitats socials
- 10.- La família com a context de desenvolupament dels fills

- Fites i estratègies de socialització entre pares i fills
- Les relacions entre germans
- L'estimulació afectiva i cognitiva
- Família i escola: pares i professors

11.- Mètodes d'investigació en Psicologia

METODOLOGIA:

La metodologia de treball de l'assignatura combina els aspectes més conceptuals amb la reflexió grupal i l'aplicació pràctica de coneixements.

AVALUACIÓ:

La nota final de l'assignatura estarà formada per:

- 5 % - Assistència i participació a les classes
 - 10% - Ressenya d'un llibre de psicologia del desenvolupament o de psicologia educativa.
 - 60 % - Dues proves escrites, una en cada quadrimestre referents a:
 - . Contingut del temari.
 - . Lectura obligada de dos llibres, un de Psicologia del desenvolupament (primer quadrimestre) i l'altre de Psicologia educativa (segon quadrimestre).
 - 25 % - Treball d'observació i estudi del procés d'aprenentatge i desenvolupament evolutiu d'un nen o nena.
- Per aprovar l'assignatura cal aprovar tots els treballs i exàmens.

LECTURES OBLIGATÒRIES:

Cada estudiant/a haurà de llegir obligatòriament dos llibres, a escollir d'entre els següents àmbits:

1. Àmbit de la Psicologia del desenvolupament

- Osterrieth, P.: *Psicología infantil*. Madrid: Morata, 1991
- Thompson, J.: *Infancia natural*. Barcelona: Blume, 1997
- Triadó, C.: *Psicología evolutiva*. Vic: Eumo Editorial, 1998.

2. Àmbit de la Psicologia educativa

- Bornas, X. *Desenvolupament de l'autonomia personal*. Vic: Eumo Editorial, 1992.
- Goleman, D. *Inteligencia emocional*. Barcelona: Kairós, 1996.
- Lipman, M. *Filosofia a l'escola*. Vic: Eumo Editorial, 1991.
- Novak, J. *Conocimiento y aprendizaje*. Madrid: Alianza Editorial, 1998.
- Pozo, Ignacio: *Aprendices y maestros*. Madrid: Alianza Editorial, 1999
- Rogers, C.R. *Libertad y creatividad en la educación*. Barcelona: Paidós, 1986
- Toro, J. *Mitos y errores educativos (castigo, sobreprotección...)*. Barcelona: Martínez Roca, 1981
- Delval, J. *Crece y pensar*. Barcelona: Paidós.

BIBLIOGRAFIA GENERAL:

- Beltran, J. i altres: *Psicología de la educación*. Madrid: Eudema Universidad, 1987.
- Beltran, Jesús i altres: *Procesos, estrategia y técnicas de aprendizaje*. Madrid: Síntesis, 1993.
- Bettelheim, B. *No hay padres perfectos*. Barcelona: Crítica, 1988.
- Coll, C.; Marchesi, A.; Palacios, J. (comps.) *Desarrollo psicológico y Educación, I. Psicología evolutiva*. Madrid: Alianza Editorial, 1990.
- Delval, Juan: *Psicología del desarrollo*. Madrid: Siglo XXI, 1994.
- Garber, S.; Garber, M. i Spizmen, R.: *Portarse bien*. Barcelona: Medici, 1989.
- Harris, P.L.: *Los niños y las emociones*. Madrid: Alianza Editorial, 1992.

- Michelson, L. i altres: *Habilidades sociales en la infancia (Evaluación y tratamiento)*. Barcelona: Martínez Roca, 1987.
- Palacios, J.; Marchesi, A. i Coll, C. (comp.): *Desarrollo psicológico y educación*. Madrid: Alianza Editorial, 1999.
- Palacios, J. Marchesi, A.; Carretero, M: *Psicología evolutiva 2. Desarrollo cognitivo y social del niño*. Madrid: Alianza Editorial, 1999.
- Palmero, F. i Fernández-Abascal, E.G. (coords.): *Emociones y salud*. Barcelona: Ariel, 1999.
- Pierce, J.M.: *Aprendizaje y cognición*. Barcelona: Ariel, 1998.
- Puente, Aníbal : *Cognición y aprendizaje*. Madrid: Pirámide, 1998.
- Rodrigo, M.J. i Palacios, J.: *Familia y desarrollo humano*. Madrid: Alianza Editorial, 1998.
- Tapia, J.A.: *Motivación y aprendizaje en el aula*. Madrid: Santillana, 1991.
- Thompson, J.: *Infancia natural*. Barcelona: Blume.
- Trianes, M.V.: *Estrés en la infancia*. Madrid. Narcea, 1999.
- Zabala, A. *La práctica educativa*. Barcelona: Graó, 1995.
- Woolfolk, Anita: *Psicología educativa*. Mèxic: Prentice Hall, 1999.

Llengua, Literatura i la seva Didàctica

Didàctica de la Llengua i la Literatura

PROFESSORAT: Francesc CODINA i VALLS
Teresa PUNTÍ i JUBANY
Josep TIÓ i CASACUBERTA

Anual. 12 crèdits

OBJECTIUS:

Els objectius bàsics del curs són, d'una banda, dotar els estudiants dels elements teòrics mínims que els permetin entendre i prendre consciència de la complexitat de les habilitats lingüístiques i del sistema de la llengua i, d'una altra banda, proporcionar-los criteris i estratègies adequats per al seu ensenyament-aprenentatge a l'escola.

CONTINGUTS:

A. Escola i aprenentatges lingüístics

1. Societat, llengua i escola. La necessitat social dels aprenentatges lingüístics.
2. La variació lingüística: varietats associades als usos (registres) i als usuaris (dialectes). El paper de l'escola en relació a l'adquisició de les llengües i de la varietat comuna o estàndard. La norma lingüística. Anàlisi d'errors en L1.
3. Multilingüisme i situacions de llengües en contacte. Bases psicolingüístiques, sociolingüístiques i organitzatives de l'aprenentatge natural i acadèmic de la L1 i de la L2. El contrast català-castellà. La interferència. Anàlisi d'errors en L2.
4. L'ensenyament del català i en català: visió històrica. L'educació bilingüe i la immersió lingüística.

B. L'enfocament comunicatiu de l'ensenyament de la llengua

1. La programació general de l'àrea de llengua (català, castellà i llengües estrangeres) segons l'ordenació curricular:
 - 1.1. Els eixos del treball de llengua: ús i comunicació; treball sistemàtic.
 - 1.1.1. Les habilitats lingüístiques en el bloc d'ús i comunicació.
 - 1.1.2. La gramàtica, el lèxic, la fonètica i l'ortografia en el bloc del treball sistemàtic.
 2. Tècniques i recursos per al treball de llengua a l'escola:
 - 2.1. Punts de partida per al treball de llengua: textos, imatges, jocs, situacions comunicatives, etc.
 - 2.2. Els diferents tipus d'activitats: d'aprenentatge i d'avaluació, orals i escrites, perceptives i productives, obertes i tancades, inductives i deductives, individuals i col·lectives. Seqüències didàctiques, projectes i tallers.
 - 2.3. Recursos per a l'ensenyament de la llengua i la literatura: el folklore, els repertoris de recursos orals i escrits, els aparells audiovisuals i informàtics, els llibres de text, les gramàtiques, els diccionaris i els vocabularis, les revistes especialitzades, etc.
3. El text en l'enfocament comunicatiu de l'ensenyament de la llengua:
 - 3.1. El text com a unitat de comunicació. Les propietats del text: adequació, cohesió i coherència.
 - 3.2. La diversitat textual: tipologies textuals, classificació dels textos segons el canal, l'àmbit d'ús, etc.
 - 3.3. Característiques de la llengua oral i de la llengua escrita.
 - 3.4. Anàlisi de produccions orals i escrites.

C. Les habilitats lingüístiques

1. Les habilitats perceptives:
 - 1.1. La comprensió oral a l'escola: programació, metodologia, recursos i observació-avaluació.

- 1.2. El procés lector i les habilitats implicades en la lectura.
 - 1.2.1. La comprensió lectora. El text literari.
 - 1.2.2. El treball de lectura a l'escola: programació, metodologia, recursos i observació-avaluació.
2. Les habilitats productives:
 - 2.1. L'expressió oral a l'escola: programació, metodologia, recursos i observació-avaluació.
 - 2.2. El procés de composició escrita i les habilitats implicades en l'escriptura.
 - 2.2.1. La composició escrita.
 - 2.2.2. El treball d'expressió escrita a l'escola: programació, metodologia, recursos i observació-avaluació.
3. La integració del treball sistemàtic (gramàtica, lèxic, fonètica i ortografia) en el treball de lectura i de l'escriptura.

AVALUACIÓ:

L'avaluació de l'assignatura es basarà, d'una banda, en un treball de recerca, i de l'altra, en la valoració de les activitats pràctiques realitzades al llarg del curs i de dues proves parcials, les quals poden ser recuperades en un examen final.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

Apartat A

- Actes del 2n simposi sobre l'ensenyament del català a no-catalanoparlants*, 2 volums. Vic: Eumo Editorial, 1991-1992
- Artigal, J.M. *La immersió a Catalunya*, 1a ed. Vic: Eumo Editorial, 1989.
- Bibiloni, G. *Llengua estàndard i variació lingüística*. València: 3 i 4, 1997.
- Boix, E.; Vila, F.X. *Sociolingüística de la llengua catalana*. Barcelona: Ariel, 1998.
- López del Castillo, L. *Llengua estàndard i nivells de llenguatge*. Barcelona: Laia, 1976.
- Payrató, L. *Català col·loquial*. València: Universitat de València, 1996.
- Payrató, L. *La interferència lingüística. Comentari i exemples català-castellà*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes-Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985.
- Tió, J. *L'ensenyament del català a no-catalanoparlants*. Vic: Eumo Editorial, 1981.
- Vila, I. (coord.). *Bilingüisme i educació*. Barcelona: Ediuoc/Proa, 1998.

Apartat B

- Bassols, M.; Torrent, A. *Models textuals*. Vic: Eumo Editorial, 1996.
- Camps, A. (ed.). *Text i ensenyament*. Barcelona: Barcanova, 1990.
- Cassany, D. *Ensenyar llengua*. Barcelona: Graó, 1998.
- Castellà, J.M. *De la frase al text*. Barcelona: Empúries, 1992.
- Codina, F.; Coromina, E.; Fargas, A.; Fornols, J. *Llengua i comunicació 3/4*. Vic: Eumo Editorial, 1997.
- Coromina, E.; Puntí, T.; Fornols, J.; Fargas, A. i Codina, F. *Llengua i comunicació 1*. Vic: Eumo Editorial, 2002.
- Coromina, E.; Casacuberta, X.; Quintana, D. *El treball de recerca*. Vic: Eumo Editorial, 2000.
- Cuenca, M.J. *Teories gramaticals i ensenyament de llengües*. València: Tàndem, 1992.
- Disseny curricular. Ensenyament Primari*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1990.
- Tusón, J. *L'escriptura*. Barcelona: Empúries, 1996.

Apartat C

- Camps, A. et al. *L'ensenyament de l'ortografia*. Barcelona: Graó, 1989.
- Camps, A. *L'ensenyament de la composició escrita*. Barcelona: Barcanova, 1994.
- Camps, A. *La gramàtica a l'escola bàsica*. Barcelona: Barcanova, 1985.

- Cassany, D. *Construir l'escriptura*. Barcelona: Empúries, 2000.
- Cassany, D. *Descriure escriure*. Barcelona: Empúries, 1993.
- Cassany, D. *La correcció del treball escrit*. Vic: Eumo Editorial, 1989.
- Cassany, D. *La cuina de l'escriptura*. Barcelona: Empúries, 1993.
- Cassany, D. *Reparar l'escriptura*. Barcelona: Graó, 1993.
- Colomer, T (ed.) *Ajudar a llegir*. Barcelona: Barcanova, 1992.
- Colomer, T; Camps, A. *Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre*. Barcelona: Ed. 62, 1991.
- Díaz, E i altres. *Llegir, comprendre i aprendre*. Vic: Eumo Editorial, 1999.
- Jolibert, J. *Formar infants productors de textos*. Barcelona: Graó, 1992.
- López del Castillo, Ll. *Llenguatge*. Barcelona: Casals, 1977.
- Ruaix, J. *El català en fitxes/1. Fonètica i ortografia*. Moià: Ed. de l'autor, 1987.
- Ruaix, J. *El català en fitxes/2. Morfologia i sintaxi*. Moià: Ed. de l'autor, 1987.
- Ruaix, J. *El català en fitxes/3. Lèxic i estilística*. Moià: Ed. de l'autor, 1989.
- Serafini, M.T. *Cómo se escribe*. Barcelona: Paidós, 1996.
- Serafini, M.T. *Cómo se estudia*. Barcelona: Paidós, 1991.
- Solé, I. *Estrategias de lectura*. Barcelona: Graó, 1992.

Recursos

- Badia, D.; Vilà, M. *Jocs d'expressió oral i escrita*. Vic: Eumo Editorial, 1984.
- Bassa, R. et al. *Diccimots. El diccionari a l'escola*. Ciutat de Mallorca: Moll, 1992.
- Bassa, R. et al. *Lexijocs. El lèxic a l'escola*. Ciutat de Mallorca: Moll, 1992.
- Bigas, M.; Camps, A.; Milian, M. *Jocs de llenguatge. Jocs d'expressió (2)*. Barcelona: Teide, 1985.
- Coromina, E.; Casacuberta, X.; Quintana, D. *El treball de recerca*. Vic: Eumo Editorial, 2000.
- Rodari, G. *Gramàtica de la fantasia*. Barcelona: Columna, 1996.
- Sunyol, V. *Màquines per a escriure*. Vic: Eumo Editorial, 1992.

Publicacions periòdiques

Articles de Didàctica de la llengua i la literatura

Cavall Fort

COM ensenyar català als adults

Escola Catalana

Guix

Llengua i ús

Pratiques

Textos de Didáctica de la Lengua y la Literatura

Tretzevents

Educació Artística i la seva Didàctica
Expressions Artístiques: Musical, Plàstica i Audiovisual

PROFESSORAT: Arnau VERNIS i LLAMBIAS
Miquel PÉREZ i MAS
Lluís SOLÉ i SALA

Anual. 13,5 crèdits

OBJECTIUS:

- Donar a conèixer les tècniques, els codis i els procediments que permetin a l'estudiant dur a terme una educació a l'aula a través de les expressions musicals, plàstiques i audiovisuals.
- Formar els estudiants per tal que rebin, processin i utilitzin correctament els missatges artístics perquè siguin assumits i duts a la pràctica amb llibertat, d'una manera intel·ligent i crítica.

CONTINGUTS:

Bloc 1 - MÚSICA:

1. Coneixements per a la pràctica dels elements bàsics del llenguatge musical. Implicacions didàctiques.
Repertori:
 - 1.1. Signes generals i llur significat.
 - 1.2. Aspectes rítmics.
 - 1.3. Aspectes mètrics.
 - 1.4. Aspectes melòdics.
 - 1.5. Coneixement a través del cant en comú d'un repertori de cançons, tradicionals catalanes i d'altres, prou significatiu des del punt de vista cultural i també tenint present la futura professió dels estudiants. Comentari i situació puntual de cada cançó. Educació de la veu: principis bàsics.
2. Música, cultura i societat:
 - 2.1. Presència de la música en la societat.
 - 2.1.1. Nocions de caire teòric:
Quina presència té la música en el nostre entron. Quina funcionalitat se li atribueix. Quin tractament se li dona. Quina importància se li reconeix en la vida sobretot cultural de la nostra societat. Quina missió de li confia, individualment i socialment, segons els pobles i les cultures.
 - 2.1.2. Pràctica:
 - a) Aportar experiències observades directament, viscudes, referenciades, sobre qualsevol manifestació de caràcter musical en la societat actual.
 - b) Posada en comú: presentació, ordenació i aclariments sobre el material aportat.
3. Música: Projecció didacticopedagògica:
 - 3.1. Repàs esquemàtic dels valors pedagògics i didàctics de la música:
 - 3.1.1. Nocions de caire teòric:
 - 1) Facultats psíquiques i físiques principals de la persona que la música sol activar coordinadament des del moment de la seva creació fins a la seva darrera manifestació. Reflexió particular sobre la contribució de la música en el desenvolupament harmònic de totes les facultats en l'educand.
 - a) Àrea psíquica: creació; conceptes; lògica; sensacions; emocions.
 - b) Àrea corporal: els sentits; la veu; el silenci i el so físics; la motricitat i l'eurítmia; el domini i la llibertat corporals.
 - c) Àrea social: l'expressivitat; la convivència; la comunicació; la compenetració; la comprensió; la participació; la cooperació.

- 2) Repàs general i puntual de detalls significatius de la incidència de les cançons en l'educació global de la persona i la comunitat.
- 3.2.2. Pràctica: Anàlisi de cançons que tenen com a centre d'interès la infantesa, sota el punt de vista dels seus valors pedagògics i didàctics.

Bloc 2 - PLÀSTICA:

1. Estructuració de la plàstica com a llenguatge:
 - 1.1. Elements bàsics: l'espai i el pla.
 - 1.2. L'espai com un tot i el pla com un límit de l'espai.
 - 1.3. Límits d'espai.
 - 1.4. Plans horitzontal, inclinat i vertical.
2. El punt:
 - 2.1. El punt com a element gràfic mínim.
 - 2.2. El punt en l'espai.
 - 2.3. El punt sobre el pla.
 - 2.4. Capacitat expressiva del punt.
 - 2.5. Experimentació del punt sobre diferents suports, amb materials diversos i utilització de diferents eines de treball.
3. La línia:
 - 3.1. Estudi de la línia com a dinàmica del punt.
 - 3.2. La línia en l'espai.
 - 3.3. La línia sobre el pla.
 - 3.4. Capacitat expressiva de la línia: en ella mateixa o en funció del que representa.
 - 3.5. Divisió dels límits de l'espai.
 - 3.6. Línies tancades.
 - 3.7. Lectura de formes (contorn, entorn).
4. El color:
 - 4.1. Descomposició de la llum: prisma òptic.
 - 4.2. Color matèria (pigmentació).
 - 4.3. Colors primaris.
 - 4.4. Gammes cromàtiques.
 - 4.5. Comportament dels colors.
 - 4.6. Exercicis de gradació del color (valors).
 - 4.7. Colors càlids i colors freds.
 - 4.8. Exercicis d'aplicació del color: gammes, valors i transparències.
5. Composició:
 - 5.1. Entendre la composició com a ordenació subjectiva d'elements gràfics: punts-línies-formes-espais.
 - 5.2. Simetries o asimetries.
 - 5.3. Estructures de la composició: composicions geomètriques, orgàniques i mixtes.
 - 5.4. Composició de línies que divideixen el límit de l'espai.
 - 5.5. Composició de formes tancades
6. La matèria:
 - 6.1. Possibilitats expressives de la matèria.
 - 6.2. Textures.
 - 6.3. Texturació de la matèria per a la seva manipulació.
 - 6.4. Composició de textures.
7. El volum:
 - 7.1. Volums en l'espai.

- 7.2. Incidència de la llum.
- 7.3. El buit com a volum interior.
- 8. Proporcions:
 - 8.1. Dimensió.
 - 8.2. Relació en les dimensions.
 - 8.3. Mòdul.
 - 8.4. Modulació de l'espai, modulació del pla.
 - 8.5. La figura humana.
- 9. Perspectiva:
 - 9.1. Concepte de distància en profunditat.
 - 9.2. Exercicis de perspectiva per proporció, situació a diferents plans.
 - 9.3. Exercicis de perspectiva en base a les línies de fuga.
 - 9.4. Exercicis de perspectiva per mitjà del color (sensació de profunditat).

Bloc 3 - AUDIOVISUAL:

- 1. Introducció:
 - 1.1. Concepte d'imatge i comunicació.
 - 1.2. Realitat i representació.
- 2. Tecnologia dels mitjans audiovisuals:
 - 2.1. La imatge fotogràfica.
 - 2.2. La representació del moviment: el cinema.
 - 2.3. La instantaneïtat teledifusiva.
 - 2.4. L'enregistrament electrònic: el vídeo.
 - 2.5. La imatge numèrica.
- 3. El llenguatge audiovisual:
 - 3.1. El llenguatge cinematogràfic.
 - 3.2. La narració audiovisual.
 - 3.3. El "dialecte" televisiu.
 - 3.4. L'escriptura audiovisual: el guió.
- 4. Estructura de la producció audiovisual:
 - 4.1. La producció cinematogràfica i videogràfica.
 - 4.2. La producció televisiva.
- 5. Lectura de la imatge:
 - 5.1. Anàlisi de la imatge fixa.
 - 5.2. Propostes metodològiques per a l'anàlisi del film
 - 5.3. Propostes metodològiques per a l'anàlisi de la imatge publicitària.
- 6. Explotació i didàctica dels recursos audiovisuals:
 - 6.1. El potencial educatiu de la fotografia.
 - 6.2. Didàctica de la imatge en moviment.
 - 6.3. El vídeo a l'escola: eina d'aprenentatge i socialització.
 - 6.4. El vídeo didàctic: característiques.
 - 6.5. Televisió i educació.

AVALUACIÓ:

Continua a través de l'assistència activa i interessada i de la demostració dels coneixements especificats. A més, s'hauran de realitzar exercicis específics per a cada un dels blocs que figuren en el programa. La nota final serà la mitjana de totes les notes obtingudes a partir de l'aprovació dels exercicis de cada bloc.

El Bloc 1 constarà d'una prova escrita sobre la música en la societat i la cultura, i una prova sobre la pràctica

musical. El Bloc 2 s'avaluarà a partir de la presentació de les propostes i dels exercicis gràfics corresponents. El Bloc 3 constarà d'un treball i d'una prova final.

BIBLIOGRAFIA:

Bloc 1. Música:

- Blacking, J., *Fins a quin punt l'home és music?*. Vic: Eumo Editorial, 1994.
Busqué, M., *Violet Sant Pere i Violet Sant Pau*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1981.
Busqué, M.; Pujol, A., *Ximic*. Berga: Amalgama, 1996.
De Candé, R., *Diccionari de la Música*. Barcelona: Ed. 62, 1967.
Maideu, J., *Assaig. Cançons i exercicis*. Vic: Eumo Editorial, 1988.
Maideu, J., *Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes*. Vic: Eumo Editorial, 1992.
Willems, E., *El valor humano de la educación musical*. Barcelona-Buenos Aires: Paidós, 1981.

Bloc 2. Plàstica:

- Argan, G.C., *El arte moderno*. Madrid: Akal, 1991.
Dondis, D.A., *La sintaxis de la imagen*. Barcelona: Gustavo Gili, 1990.
Fabris, G., *Color (proyecto y estética en las artes gráficas)*. Madrid: Ediciones Don Bosco, 1979.
Maltese, C., *Las técnicas artísticas*. Madrid: Cátedra, 1980.
Munari, B., *Diseño y comunicación visual*. Barcelona: Gustavo Gili, 1990.
Panofsky, E., *Estudios sobre iconología*. Madrid: Alianza Editorial, 1989.
Pedrola, A., *Materials-procediments i tècniques pictòriques*. Barcelona: Barcanova, 1990.
Rudolf, A., *Arte y percepción visual*. Madrid: Alianza Editorial, 1989.

Bloc 3. Audiovisual:

- Aparici, R; García, A.; Valdívia, M., *La imagen*. Madrid: UNED, 1992.
Ferrés, J., *Televisión y educación*. Barcelona: Paidós, 1996.
Ferrés, J.; Batolomé, A.R., *El vídeo, enseñar vídeo, enseñar con el vídeo*. Barcelona: Gustavo Gili, 1991.
Fontcuberta, J., *Fotografía: conceptos y procedimientos*. Barcelona: Gustavo Gili, 1990.
Gubern, R., *La mirada opulenta. Exploración de la iconosfera contemporánea*, 2a ed. Barcelona: Gustavo Gili, 1992.
Martínez Abadía, J., *Introducción a la tecnología audiovisual. Televisión, vídeo, radio*. Barcelona: Paidós Ibérica, 1992.
Pérez, M., *Diccionari dels mitjans audiovisuals*. Vic: Eumo Editorial, 1995.
Roda, F., Beltran, R. *Información y comunicación, los medios y su aplicación didáctica*. Barcelona: Gustavo Gili, 1998.
Romaguera, J., *et al., El cinema a l'escola*. Vic: Eumo Editorial, 1986.
Soler, L., *La televisión, una metodología para su aprendizaje*. Barcelona: Gustavo Gili, 1988.

Noves Tecnologies Aplicades a l'Educació

PROFESSORAT: Marta MARIMON i MARTÍ
Isabel SELLES i AYATS

Quadrimestral. 4,5 crèdits.

OBJECTIUS:

L'assignatura troncal Fonaments Informàtics i Audiovisuals desplega en el marc del pla d'estudis de la formació de mestre un conjunt d'actuacions de formació en informàtica educativa amb la finalitat de:

1. Prendre consciència de l'impacte social de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació en la societat actual i especialment en l'àmbit educatiu.
2. Familiaritzar-se amb els equipaments informàtics i adquirir destreses en la utilització dels diversos tipus de programes informàtics (processament de textos, bases de dades, full de càlcul).
3. Conèixer els recursos telemàtics i les seves aportacions a la cerca d'informació i a la comunicació.
4. Conèixer les principals propostes educatives institucionals a Catalunya per a la integració de la tecnologia de la informació i de la comunicació a l'escola i analitzar-ne els diversos àmbits d'utilització.
5. Potenciar la capacitat dels estudiants d'integrar curricularment la tecnologia de la informació i de la comunicació, a partir de la seva consideració com a eix transversal.
6. Dissenyar activitats d'aprenentatge en les quals s'utilitzin noves tecnologies.
7. Potenciar la innovació educativa i professional.

CONTINGUTS:

1. La Tecnologia de la Informació i de la Comunicació a la societat:
 - 1.1. Impacte de la TIC a la societat actual.
 - 1.2. Nocions bàsiques: maquinari i programari.
 - 1.3. Principals eines per a l'alfabetització informàtica:
 - 1.3.1. El processador de textos.
 - 1.3.2. El full de càlcul.
 - 1.3.3. La base de dades.
 - 1.3.4. L'editor gràfic.
 - 1.3.5. La telemàtica.
2. La Tecnologia de la Informació a l'educació:
 - 2.1. Propostes educatives institucionals a Catalunya per a la integració de la TI a l'escola.
 - 2.1.1. Marc normatiu i repercussions curriculars.
 - 2.1.2. Projectes desenvolupats.
 - 2.2. La TI al centre: àmbits d'utilització.
 - 2.2.1. Com a recurs administratiu.
 - 2.2.2. Dins del procés d'ensenyament i aprenentatge:
 - a) Com a objecte d'estudi.
 - b) Com a recurs per a l'aprenentatge:
 - c) Repercussions en els projectes de centre.
 - 2.3. La TI a l'aula:
 - 2.3.1. Característiques principals dels entorns d'aprenentatge amb ordinador.
 - 2.3.2. Possibilitats educatives dels programes informàtics a les diferents àrees curriculars.
 - 2.3.3. L'ordinador al servei de l'educació especial.
 - 2.3.4. Creació d'un entorn d'aprenentatge amb ordinador.
 - 2.4. La formació del professorat en la TI: formació inicial i permanent.

AVALUACIÓ:

Per avaluar l'assignatura es tindrà en compte el treball continuat de l'estudiant al llarg de tot el quadrimestre.

- En primer lloc es valoraran les activitats fetes a classe de cadascun dels blocs de continguts treballats sobre eines informàtiques amb les ponderacions següents: Word (10%), Access (10%), Excel (10%), Clic (10%).
- En segon lloc, es valorarà la participació activa de l'estudiant en un debat virtual en el qual es reflexionarà sobre el paper de les TIC a la societat. Aquesta participació tindrà un pes del 10% sobre la qualificació final.
- Per últim, s'haurà de desenvolupar i defensar un projecte global d'aplicació de les TIC a l'educació utilitzant les eines informàtiques treballades des de l'assignatura. Aquest projecte tindrà un pes del 50% sobre la qualificació final i serà de caràcter individual i obligatori.

BIBLIOGRAFIA:

- Monogràfic: «Nuevas Tecnologías y Educación Especial». *Comunicación y Pedagogía*, 1998, núm. 150.
- Monogràfic: «L'escola i la societat de la informació». *Barcelona Educació*, 1998, núm. 7, p.19-38.
- Bartolomé, Antonio R. «Los ordenadores en la enseñanza están cambiando». *Aula de Innovación Educativa*, 1995, núm. 40-41, p. 5-9.
- Bornas, Xavier i altres «Noves tecnologies i atenció a la diversitat». *Suports*, 1998, vol. 2, núm. 2, p. 4-12.
- Cebrián, Juan Luís. «La societat de la informació i el coneixement. Els reptes de l'educació». *Barcelona Educació*, 1999, núm. 4, p- 12-13.
- Dalmau, Saül. «L'ús dels mitjans informàtics a l'escola primària». *Barcelona Educació*, 1998, núm. 7, p. 28-31.
- Ferrés, Joan.; Marquès, Pere. (coords.) *Comunicación educativa y nuevas tecnologías*. Barcelona: Praxis, 1996.
- Gallego, Domingo J.; Alonso, Catalina M.; Cantón, Isabel. (coords.) *Integración curricular de los recursos tecnológicos*. Barcelona: Oikos-Tau, 1996.
- Grané, M. «¿Informática infantil? ¿Por qué un ordenador en infantil?» *Aula de Innovación Educativa*, 1998, núm. 67, p. 9-12.
- Martí, Eduardo. *Aprender con ordenadores en la escuela*. Barcelona: ICE-Universitat de Barcelona/Horsori, 1992.
- Moral, José Manuel.; et al. «Sistemas Multimedia en la Enseñanza». *Aula de Innovación Educativa*, 1995, núm. 40-41, p. 19-23.
- Moreno, Montserrat. «Manuel Castells. Retos educativos en la era de la información». *Cuadernos de Pedagogía*, 1998, núm. 271, p. 81-85.
- Navarro, Eulàlia. «Análisis de productos multimedia educativos». *Comunicación y Pedagogía*, 1999, núm. 157, p. 36-39.
- Poole, Bernard, J. *Tecnología Educativa*. Madrid: McGraw Hill, 1999.
- Quintana, Jordi. «La dulce tecnología». *Novática*, 1995, núm. 117, p. 3-5.
- Quintana, Jordi. «Multimèdia: què i per a què», *Guix*, 1997, núm. 233, p. 5-8.
- San José, Carlos. (coord.) *Tecnologías de la información en la educación*. Madrid: Anaya Multimedia, 1998.
- Sancho, J.M. (coord.) *Para una tecnología educativa*. Barcelona, Horsori, 1994.
- Squires, David; Mcdougall, Anne. *Cómo elegir y utilizar software educativo*. Madrid: Morata, 1997.

WEBS RECOMANADES:

Programa d'Informàtica Educativa (PIE): <http://www.xtec.es>

Ministerio de Educación y Cultura, Programa de Nuevas Tecnologías de la Información y de la Comunicación (PNTIC): <http://www.pntic.see.mec.es>

Ajuntament de Barcelona. Institut d'Educació (IMEB): <http://www.bcn.es/IMEB>
Unesco: <http://www.unesco.org>
Pangea, Rosa Sensat: <http://www.pangea.org>
Revista Mitjans: <http://www.bcn.es/tjussana/mitjans>
Intercambiar información y experiencias en educación especial:
<http://guindo.pntic.mec.es/~gherrero/nee.htm>
Aula Virtual - Recursos Educativos para Maestros y Profesores: <http://www.nalejandria.com/>
Redinet, sistema documental automatitzat centrat en la informació educativa: <http://www.mec.es/redinet/>
Base de dades de recursos educatius: <http://www.telar.org/sala4.htm>
Hiperespiral. Tecnologies i Educació: <http://www.pangea.org/org/espinal/>

Matemàtiques i la seva Didàctica

PROFESSOR: Pau CASAÑAS i XURIACH

Quadrimestral. 4,5 crèdits

OBJECTIUS:

- 1.- Aconseguir de l'estudiant un coneixement del disseny curricular de Matemàtiques d'Educació Infantil i de Primària i, al mateix temps, un domini dels continguts bàsics que la integren.
- 2.- Aprofundir en el significat actual de l'educació matemàtica i en alguna línia d'innovació en aquest sentit.
- 3.- Contemplar les nocions bàsiques de didàctica de les Matemàtiques en relació amb la pròpia especialitat.

CONTINGUTS :

- 1.- L'educació matemàtica
 - 1.1. Aspectes definitoris de l'aprenentatge de les Matemàtiques.
 - 1.2. El seu paper en l'educació dels nens i nenes de 2 a 12 anys.
 - 1.3. Estructura i característiques del disseny curricular a Educació Infantil i Primària.
 - 1.4. Criteris metodològics generals i criteris segons les edats.
 - 1.5. La Matemàtica i l'atenció a la diversitat.
- 2.- La Lògica a l'escola
 - 2.1. Diferents tipus d'activitats, amb material i amb simbologia escrita. Exercicis directes i inversos.
 - 2.2. Les relacions. Tipus de relacions i treball segons edats.
 - 2.3. Les agrupacions. Jocs «del sí i del no» amb una i amb dues qualitats.
 - 2.4. Les transformacions o canvis de qualitats.
 - 2.5. Paral·lelisme entre els exercicis de lògica amb qualitats i altres de similars amb quantitats.
- 3.- Nombres i operacions
 - 3.1. Gènesi del concepte de nombre en els nens.
 - 3.2. Relacions entre nombres.
 - 3.3. Tres aspectes en la didàctica de les operacions: lògic, funcional i tècnic. Iniciació a les operacions de suma i de resta.
 - 3.4. La base decimal de numeració. Lectura i escriptura de números. Valor posicional de les xifres.
 - 3.5. Material manipulable, càlcul mental i ús de la calculadora.
 - 3.6. Ampliació del camp de coneixement dels nombres. Procés a seguir per part dels alumnes.
 - 3.7. Operacions de multiplicar i dividir. Introducció dels nombres fraccionaris.
 - 3.8. Nombres decimals. La seva naturalesa. Operacions amb decimals.
 - 3.9. Quadrats, cubs i noció d'arrel quadrada. Potències en general.
 - 3.10. Múltiples i divisors.
- 4.- Problemes
 - 4.1. Què entenem per situacions problemàtiques.
 - 4.2. Tipologies de problemes.
 - 4.3. Continguts procedimentals que es treballen en els problemes
 - 4.4. Trets comuns entre jocs i problemes.
- 5.- Geometria
 - 5.1. El paper de la Geometria en el coneixement de l'espai. Aspectes que es treballen.
 - 5.2. Procés dels nens i nenes en l'aprenentatge de la Geometria, segons edats.

- 5.3. Diferents tipus de propietats geomètriques: topològiques, projectives i mètriques
 - 5.4. Relacions de posició per criteris topològics, de direcció i de coordenades.
 - 5.5. Estudi i classificacions de figures i cossos geomètrics.
 - 5.6. Iniciació a les transformacions geomètriques i la seva aplicació a l'estudi de figures i cossos.
- 6.-Magnitud i Mesura
- 6.1. Diferents etapes en l'aprenentatge de les mesures.
 - 6.2. La mesura com a pràctica. Noció d'unitat. Diferents unitats emprades.
 - 6.3. Ús dels instruments de mesura.
 - 6.4. Diferents magnituds de les quals es treballa la mesura a l'escola.
- 7.- Estadística i Probabilitat.
- 7.1. Diferents passos en la pràctica de l'estadística a l'escola: recollida de dades; anàlisi i interpretació de les dades; representació per gràfics (diversos tipus).
 - 7.2. Introducció dels paràmetres estadístics elementals.
 - 7.3. Alguns experiments aleatoris. Noció d'atzar.

METODOLOGIA:

La matèria s'agrupa en diversos blocs temàtics que es contemplaran seqüencialment durant el quadrimestre corresponent. Cada bloc es treballarà en tres fases:

- Aprofundiment teòric de la matèria.
- Anàlisi de procediments, conceptes i actituds que cal treballar a l'escola amb els nens i nenes, així com dels objectius a aconseguir.
- Orientacions didàctiques per als futurs mestres.

Es combinaran les exposicions del professor, amb la preparació d'activitats d'aula per part dels estudiants, la posada en comú de recerques i programacions elaborades individualment o en petits grups, i altres activitats pràctiques que el professor pugui organitzar.

AVALUACIÓ:

1. Es farà una prova parcial que servirà per a alliberar matèria i per configurar la nota final, i una prova final.
2. Es farà un treball que comptarà per a la qualificació final.
3. El treball serà majoritàriament realitzat a la classe i en horari de classe.
4. L'assistència a classe comptarà també en l'avaluació final.
5. La participació a alguna activitat didàctica que pugui sorgir durant el curs també comptarà en l'avaluació.

BIBLIOGRAFIA:

Llibres

- Alsina, C. i altres. *Ensenyar matemàtiques*. Barcelona: Graó, 1995
- Autors diversos. *Actes I Jornades de Didàctica de les Matemàtiques de la Universitat de Vic*. Vic: Facultat d'Educació, 2000.
- Baroody, A.J. *El pensamiento matemático de los niños*. Madrid: Aprendizaje Visor, 1988.
- Bermejo, V. *El niño y la aritmética*. Barcelona: Paidós, 1990.
- Bolt, B. *Actividades matemáticas*. Barcelona: Labor, 1988.
- Canals, M.A. *El càlcul mental i la calculadora*. Vic: Eumo Editorial, 1986.
- Canals, M.A. *Per una didàctica de la matemàtica a l'escola. I. Parvulari*. Vic: Eumo Editorial, 1992.
- Canals, M.A. *Viure les matemàtiques de 3 a 6 anys*. Barcelona: Rosa Sensat, 2000.
- Cascallana, M.T. *Iniciación a la matemática. Materiales y recursos*. Madrid: Santillana, 1988.
- Castelnuovo, E. *La geometria*. Barcelona: Ketres, 1981.
- Castro, E. i Rico, L. *Números y operaciones. Fundamentos para una aritmética escolar*. Madrid: Síntesis, 1987.

- Codina, R., Enfedaque, J.; Mumbrú, P. i Segarra, L. *Fer matemàtiques*. Vic: Eumo Editorial /Publicacions de la UB / Publicacions de la UAB, 1992.
- Corbalán, F. *La matemàtica aplicada a la vida quotidiana*. Barcelona: Graó, 1995.
- Dienes, Z.P. *La lògica y los juegos lógicos*. Barcelona: Teide, 1972
- Esteve, E. *et al. Més de 7 materials per a l'aprenentatge de la matemàtica*. Barcelona: Rosa Sensat, 1988.
- Fisher, R. i Vince, A. *Investigando las matemáticas*. Madrid: Akal, 1990.
- Freinet, C. i Beaugrand, M. *L'ensenyament del càlcul*. Barcelona: Laia, 1977.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. *Currículum. Educació Primària*. Barcelona: Servei de Difusió i Edicions, 1990.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. *Currículum. Educació Infantil*. Barcelona: Servei de Difusió i Edicions, 1992.
- Giménez, J. i Girondo, L. *El càlcul a l'escola*. Barcelona: Graó, 1990.
- Goñi, J.M. *El currículum de matemàtiques en los inicios del siglo XXI*. Barcelona: Graó, 2000.
- Gorgorió, N. *Matemáticas y educación. Retos y cambios desde una perspectiva internacional*. Barcelona: Graó, 2000.
- Kamii, C. *El número en la educación preescolar*. Madrid: Aprendizaje Visor, 1984.
- Kamii, C. *El niño reinventa la aritmética I*. Madrid: Aprendizaje Visor, 1982.
- Kamii, C. *Reinventando la aritmética II*. Madrid: Aprendizaje Visor, 1992.
- Kamii, C. *Reinventando la aritmética III*. Madrid: Aprendizaje Visor, 1995.
- Piaget J. i Szeminska. *Génesis del número en el niño*. Buenos Aires: Guadalupe, 1982
- Piaget; j. i Inhelder, B. *El desarrollo de las cantidades en el niño*. Barcelona: Nova Terra, 1971.

Revistes

- *Biaix*, revista de la Federació d'Entitats per a l'Ensenyament de les Matemàtiques a Catalunya, 1992.
- *L'Escaire*: revista de didàctica de les Matemàtiques. Barcelona: Departament de Matemàtiques i Estadística de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de la Universitat Politècnica de Barcelona, 1979.
- *Suma*: revista sobre la ensenyanza y aprendizaje de las matemáticas. Granada: Federación Española de Sociedades de Profesores de Matemáticas, 1988.
- *Uno*: revista de didáctica de las matemáticas. Barcelona: Graó Educación, 1994.

WEBS RECOMANADES:

- <http://www.educ.ar/>
- <http://www.mathsnet.net/dynamic/cindy/index.html>
- <http://www.standars.nctm.org/>
- <http://www.pisa.oecd.org/>
- <http://platea.pntic.mec.es/~aperez4/index.html>

Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural

PROFESSOR: Jordi MARTÍ i FEIXAS

Quadrimestral. 6 crèdits.

OBJECTIUS:

L'assignatura proposa tractar el medi de manera interdisciplinària, tractant alguns dels principals elements temporals, espacials, materials, biològics i humans que formen part del medi. Es tracta que l'estudiant assoleixi un domini ampli sobre els principals aspectes que formen part del medi, d'una banda perquè tingui un bon domini dels temes que es tracten a l'escola en les àrees de socials i naturals, i d'altra banda perquè assoleixi un coneixement cultural suficient per poder desenvolupar la professió de mestre. Els temes a tractar s'exemplificaran en l'àmbit català, perquè és el medi més proper als estudiants, però tenint en compte que forma part d'un conjunt més ampli.

CONTINGUTS

1. El coneixement del medi.
 - 1.1. El medi com a sistema.
 - 1.2. La ciència en l'estudi del medi.
 - 1.3. El coneixement del medi a l'escola.
2. L'espai i temps.
 - 2.1. La construcció social de l'espai i el temps.
 - 2.2. Unitats de mesura del temps
 - 2.3. El temps històric i social.
 - 2.4. La percepció de l'espai.
 - 2.5. La representació cartogràfica.
3. Matèria i Vida.
 - 3.1. Origen i organització de l'Univers.
 - 3.2. La Terra.
 - 3.3. Materials i energia.
 - 3.4. Sistemes vius.
4. Societat i Cultura.
 - 4.1. Evolució humana i tecnologia.
 - 4.2. La població.
 - 4.3. Les activitats humanes.
 - 4.4. L'organització política.

METODOLOGIA:

L'assignatura es basarà en treballar el programa a partir de les explicacions del professor i la participació dels estudiants en diverses activitats didàctiques a l'aula. També es faran dues sortides fora de l'aula. Caldrà realitzar lectures obligatòries i altres activitats.

AVALUCIÓ:

Una prova escrita (50%). Dues activitats d'avaluació sobre els diferents apartats del temari (20%). Un treball de curs en grup (20%). Les activitats de classe (10%).

BIBLIOGRAFIA:

- Anguita, F. *Origen e historia de la Tierra*. Madrid: Rueda, 1988.
- Benejam, P; Pagès, J. (coord.) *Enseñar y aprender ciencias sociales, geografía e historia en la educación secundaria*. Barcelona: ICE-UB/Horsori, 1998.
- Biosfera*. Vol 1 a 11. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. 1993-1998.
- Bolós, M. de (dir.) *Manual de ciencia del paisaje*. Barcelona: Masson, 1992.
- Calaf, R. *Didáctica de las ciencias sociales didáctica de la historia*. Vilassar: Oikos-tau, 1994.
- Calaf, R i altres *Aprender a enseñar geografía*. Vilassar: Oikos-tau, 1997.
- Carreras, C. *Geografía humana*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 1998.
- Cavalli-Sforza, L.G. *Qui som. Història de la diversitat humana*. Barcelona: ICEM. 1994.
- Claxton, G. *Educuar mentes curiosas. El reto de la ciencia en la escuela*. Madrid: Visor, 1994.
- Cloud, P. *El cosmos, la Tierra y el hombre: Breve història del Universo*. Madrid: Alianza, 1981.
- Coneixement del medi natural. Actualització científica*. Vic: Eumo Editorial, 1994.
- Coneixement del medi natural. Propostes didàctiques*. Vic: Eumo Editorial, 1994.
- Folch, R. *La vegetació dels Països Catalans*. Barcelona: Ketres. 1981.
- García Ruiz, A.L. (coord) *Didáctica de las ciencias sociales en la educación primaria*. Sevilla: Algaida Editores, 1993.
- Harlen, W. *Enseñanza y aprendizaje de las ciencias*. Madrid: Morata. 1998.
- Hernández, F.X. *Història de Catalunya. Història i memòria*. Barcelona: Pòrtic, 1998.
- Història Natural dels Països Catalans*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. 1986-1992.
- Lacoste, Y.; Ghirardi, R. *Geografía general física y humana*. Vilassar: Oikos-tau, 1983.
- Langaney, A. i altres. *La història més bella de l'home*. Barcelona: Ed 62, 1999.
- Lovelock, J. *Las edades de Gaia. Una biografía de nuestro planeta vivo*. Tusquets. 1995
- Morin, E. *Els 7 coneixements bàsics per a l'educació del futur*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 2000.
- Morin, E. *Tenir el cap clar*. Barcelona: La Campana, 2001.
- Panareda, J.M. *Resum de geografia física de Catalunya*. Vic: Eumo Editorial, 1996.
- Panareda, J.M. *Resum de geografia humana de Catalunya*. Vic: Eumo Editorial, 1997.
- Perales, F.J.; Cañal, P. *Didáctica de las ciencias experimentales. Teoría y Práctica de la enseñanza de las ciencias*. Alcoi: Marfil: 2000.
- Reeves, H. i altres. *La història més bella del món*. Barcelona: Edicions 62, 1997.
- Simposium de didáctica de las ciencias sociales*. 10è. Logroño: Universidad de la Rioja, 1999.
- Trepas, C.A. *Procedimientos en historia. Un punto de vista didáctico*. Barcelona: Graó, 1995.
- Trepas, C.A.; Comes, P. *El tiempo y el espacio en la didáctica de las ciencias sociales*. Barcelona: Graó, 1998.
- Trilló, T. *Didáctica de les ciències naturals*. Biologia. Barcelona: Edicions UB, 1999.

Teories i Institucions Contemporànies de l'Educació

PROFESSORAT: Eulàlia COLLELLDEMONT i PUJADAS
Joan SOLER i MATA

Quadrimestral; 6 crèdits.

OBJECTIUS:

A través de l'assignatura Teories i Institucions Contemporànies de l'Educació es pretén formar els estudiants de Mestre en el coneixement dels corrents educatius més rellevants que han sorgit al llarg de l'època contemporània, així com en l'aplicació que han tingut fins als nostres dies a través de les institucions educatives i els seus agents.

CONTINGUTS:

Bloc I: Aproximació a l'educació

1. Concepte d'educació.

- 1.1. Educació, socialització, educabilitat, ensenyament-aprenentatge.
- 1.2. Àmbits educatius.

Bloc II: Les institucions educatives. Apunts d'actualitat

2. Principis educatius.

3. La institució escolar.

- 3.1. Els sistemes educatius.
- 3.2. Els centres educatius.

Bloc III: Esbós de pedagogia contemporània

4. El mapa dels corrents pedagògics: De l'*Emili* a *Frankenstein*.

5. Els inicis de la Modernitat.

5.1. Principis:

La Il·lustració.

5.2. Antecedents:

De la filosofia a la pedagogia: el naturalisme, l'idealisme, el romanticisme i el racionalisme.

De la ciència a la pedagogia: l'empirisme i el positivisme.

5.3. Experiències pedagògiques:

L'aportació de l'educació cívica .

5.4. Les institucions educatives:

Les experiències escolars.

La discussió sobre educació pública - educació privada.

La introducció de noves àrees temàtiques en l'educació formal.

El paidocentrisme.

6. La Modernitat utòpica.

6.1. Principis:

Les societats en transformació

6.2. Antecedents:

La radicalització del moviments polítics

L'emergència de les noves ciències de l'educació

6.3. Experiències pedagògiques:

- Les pedagogies normatives
- Les pedagogies experimentals
- Les pedagogies culturalistes
- 6.4. Les institucions educatives:
 - Els corrents educatius: escola nova, escola socialista, escola antiautoritària.
 - La democratització de l'ensenyament i la consolidació dels sistemes educatius.
 - Els nous continguts de l'educació.
 - Les noves metodologies d'ensenyament-aprenentatge.
- 7. La crisi de la modernitat.
 - 7.1. Principis:
 - De la mundialització a la globalització.
 - 7.2. Antecedents:
 - L'impacte de les teories econòmiques.
 - La tecnificació de les pedagogies.
 - 7.3. Experiències pedagògiques:
 - Pedagogies tecnològiques.
 - Pedagogies psicològiques.
 - Pedagogies de les minories.
 - 7.4. Les institucions educatives:
 - Redefinició de les funcions de les escoles.
 - “Els quatre pilars de l'educació”
 - La complexitat com a font i forma educativa.
 - L'educació fora de l'escola.

Bloc IV: Espais de la nova pedagogia

- 8. Els reptes del futur.
- 9. La construcció del coneixement escolar.
 - L'educació intel·lectual.
 - L'educació ètica.
 - L'educació estètica.
 - L'educació física.
 - L'educació espiritual.

METODOLOGIA I PLA DE TREBALL:

- a) Sessions de treball:

Les sessions constaran d'explicacions per part del professor, lectura i comentari d'articles, textos i altres documents, projecció de vídeos i diapositives, treballs en petits grups, debats col·lectius i exposicions de treballs per part dels estudiants. Segons el desenvolupament de l'assignatura i del curs, hi haurà alguna conferència o altres activitats complementàries. És imprescindible l'assistència a classe per a seguir correctament el desenvolupament del programa de l'assignatura.
- b) Treball individual:

Lectura i comentari individual del llibre *Frankenstein educador* de Philippe Meirieu. A l'inici del quadrimestre es donaran orientacions per a la realització del comentari.
- c) Comentaris de text i activitats de classe:

Durant el quadrimestre es realitzaran activitats orals i escrites i comentaris de textos i d'altres documents audiovisuals (vídeos, diapositives, pel·lícules, etc.) que seran avaluats de forma individual. Caldrà preparar i realitzar una activitat en grup sobre l'apartat del programa «El coneixement escolar».
- d) Prova escrita:

Al final del quadrimestre es realitzarà una prova escrita sobre els continguts de l'assignatura.

e) Horari de tutories i consulta:

És una part important de les activitats de l'assignatura i l'estudiant hauria d'assistir-hi sempre que ho necessiti. Es recomana mantenir almenys una entrevista o consulta per a cada un dels treballs de curs: manca de bibliografia, dubtes sobre el guió o l'estructura del treball...

AVALUACIÓ:

La nota final de l'assignatura serà la ponderació dels següents aspectes:

-Activitats de classe (individuals i en grup)	3
-Treball a partir de la lectura d'un llibre	4
-Prova escrita (final del quadrimestre)	3
Total	10

La suma només es farà quan els tres apartats estiguin superats satisfactòriament. En cas contrari, l'estudiant s'haurà de presentar a la segona convocatòria.

BIBLIOGRAFIA:

a) Llibre de lectura:

Meirieu, Ph. *Frankenstein educador*. Barcelona: Laertes, 1998.

b) Llibres de consulta:

Avanzini, G. *La pedagogía del siglo XX*. Madrid: Narcea, 1987.

Borrás, J.M. (dir.). *Historia de la infancia en la España contemporánea (1834-1936)*. Madrid: Min. Trabajo y Asuntos sociales, 1996.

Bowen, J. *Historia de la Educación Occidental*. 3 volums. Barcelona: Herder, 1985.

Capitán Díaz, A. *Historia del pensamiento pedagógico en Europa*. 2 volums. Madrid: Dykinson, 1984/1986.

Carreño, M. ed.) *Teorías e instituciones contemporáneas de educación*. Madrid: Síntesis, 2000.

Castells, M. *La era de la información*. 3 volums. Madrid: Alianza, 1996.

Colom, A.J.; Mèlich, J.C. *Después de la modernidad. Nuevas filosofías de la educación*. Barcelona: Paidós, 1995.

Colom, A.J. i altres. *Teorías e instituciones contemporáneas de la educación*. Barcelona: Ariel, 1997.

De Puelles, M. *Educación e ideología en la España contemporánea*. Madrid: Tecnos, 1999.

Delgado, B. (dir.). *Historia de la Educación en España y América*. 3 volums. Madrid: SM, 1992/1994.

Dávila, P. *La honrada medianía. Génesis y formación del magisterio español*. Barcelona: PPU, 1994.

Delgado, B. *Historia de la infancia*. Barcelona: Ariel, 1998

Delors, J. (dir.). *Educació: hi ha un tresor amagat a dins*. Barcelona: UNESCO, 1996.

Echeverría, J. *Los señores del aire: Telépolis y el tercer entorno*. Barcelona: Destino, 1999.

Escolano, A. *La educación en la España contemporánea*. Madrid: Biblioteca Nueva, 2002.

Fullat, O. *Filosofía de la educación*. Madrid: Síntesis, 2000.

Houssaye, J. (dir.). *Quinze pedagogs: la seva influència, avui*. Barcelona: UOC/Proa, 1995.

Juif, P.; Legrand, L. *Grandes orientaciones de la pedagogía contemporánea*. Madrid: Narcea, 1988.

Lévy, P. *La cibercultura, el segon diluvi?* Barcelona: Proa/Universitat Oberta de Catalunya, 1998.

Lomas, C. (ed.) *La vida en las aulas*. Barcelona: Paidós, 2002.

Lozano, C. *La educación en los siglos XIX y XX*. Madrid: Síntesis, 1994.

Mallart, J.; Teixidó, M. i Vilanou, C. (ed.) *Repensar la pedagogia, avui*. Barcelona: Societat Catalana de Pedagogia/ Eumo Editorial, 2001.

Meirieu, Ph. *La escuela, modo de empleo. De los "métodos activos" a la pedagogía diferenciada*. Barcelona: Octaedro, 1997.

- Postman, N. *Fi de l'educació*. Vic: Eumo, 1999.
- Puig, J.M. *Teoría de la educación*. Barcelona: PPU, 1986.
- Santolaria, F. *Marginación y educación. Historia de la educación social en la España moderna y contemporánea*. Barcelona: Ariel, 1997.
- Trilla, J. *Ensayos sobre la escuela*. Barcelona: Laertes, 1985.
- Trilla, J. *La educación fuera de la escuela*. Barcelona: Planeta, 1985.
- Trilla, J. *Otras educaciones*. Barcelona: Anthropos, 1993.
- Trilla, J. (coord.) *El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI*. Barcelona: Graó, 2001.
- VVAA. *Pedagogías del siglo XX*. Barcelona: Cuadernos de Pedagogía, 2000
- Viñao, A. *Innovación pedagógica y racionalidad científica*. Madrid: Akal, 1990.
- Viñao, A. *Tiempos escolares, tiempos sociales*. Barcelona: Ariel, 1998.

Assignatures obligatòries de segon curs

Pràctiques I

PROFESSORS TUTORS: Tots els professors de la Facultat d'Educació.

COORDINACIÓ: Joan SOLER i MATA

Annual. 15 crèdits.

Les pràctiques en el segon any del currículum de Mestre estan concebudes fonamentalment per a aprofundir en el coneixement de la institució del centre escolar, per a analitzar la dinàmica del grup-classe al si de l'aula i per exercitar-se en la confecció de propostes curriculars i didàctiques.

TEMPORALITZACIÓ:

Els estudiants assisteixen a un centre escolar durant un període intensiu, matí i tarda, els mesos de gener i febrer.

ACTIVITATS:

Durant les pràctiques l'estudiant ha d'actuar com a ajudant o col·laborador del mestre/a en la conducció del grup-classe, i s'encarregarà de totes aquelles activitats que, d'acord amb els mestres, pugui dur a terme. És important que l'estudiant es responsabilitzi d'alguns aspectes del treball escolar de manera que s'introdueixi de manera activa en tot el que suposa fer de mestre. És indispensable, per tant, que tingui una actitud participativa i receptiva als suggeriments dels mestres de cara a l'aprofitament màxim de les pràctiques. També és aconsellable l'assistència a les activitats que l'escola realitza; des de les més habituals per al funcionament del centre (reunions de cicle, claustres...), fins a sortides, festes i activitats extraescolars, sempre que l'escola hi estigui d'acord. És indispensable la puntualitat a l'escola.

A més de l'actuació com a practicant, una altra part fonamental de l'activitat és la memòria de pràctiques que l'estudiant haurà de redactar. És la reflexió escrita, l'aprofundiment formalitzat en un treball del que ha estat la pràctica en una escola. Les orientacions per a les Pràctiques I i per a la redacció de la memòria es lliuraran abans de l'inici del període de Pràctiques durant unes sessions de treball i de tutoria de caràcter obligatori.

La confecció de la memòria ha de seguir els criteris i normes habituals en la redacció de treballs.

CICLES I ESCOLA ON FER LES PRÀCTIQUES:

Lloc: La Facultat d'Educació disposa d'una xarxa d'escoles col·laboradores. Des de la Coordinació de Pràctiques es distribueixen les escoles seguint el criteri de residència habitual de l'estudiant sempre que sigui possible.

Nivell: Els estudiants d'Educació Especial realitzaran les pràctiques a parvulari i primària.

Així mateix els estudiants podran realitzar les pràctiques en una escola rural amb un pla de treball relacionat amb l'assignatura Seminari d'Escola Rural.

AVALUACIÓ:

Per als estudiants les pràctiques de segon curs comporten:

1. Assistència a l'escola durant el període intensiu establert.
2. Assistència a claustres, reunions de cicles i departaments, sempre i quan l'escola ho vulgui.

3. Entrevistes i intercanvi d'informació amb el professor-tutor.
4. Assistència a les sessions de formació de pràctiques.
5. Presentació de la memòria de pràctiques dins el termini acordat (i del diari de pràctiques si el professor-tutor el demana).

La nota final de la valoració de les pràctiques serà posada pel professor-tutor de la Facultat d'Educació a partir de:

- Informe positiu del mestre-tutor confirmat en l'entrevista i visita a l'escola.
- Intercanvi d'informació i entrevistes amb el propi estudiant.
- Qualitat de la memòria de pràctiques en tots els seus apartats.

BIBLIOGRAFIA:

- Antúnez, S. i altres. *Del projecte educatiu a la programació d'aula. El què, el quan i el com dels instruments de la planificació didàctica*. Barcelona: Graó, 1991.
- Boix, R. *Estrategias y recursos didácticos en la escuela rural*. Barcelona: Graó, 1995.
- Coll, C. i altres. *Los contenidos en la reforma. Enseñanzas y aprendizaje de conceptos, procedimientos y actitudes*. Madrid: Aula XXI, 1992.
- Del Carmen, L. M. *La planificación de ciclo i curs*. Barcelona:ICE-GRAÓ, 1993.
- Domínguez, G. "Apología del diario escolar". *Cuadernos de Pedagogía*. 256, pp. 20-24.
- Franch, J.; Pèlach, J. *Construir un projecte d'escola*. Vic: Eumo Editorial, 1986.
- Franch, J. i altres *El grup-classe: Un potencial educatiu fonamental*. Vic: Eumo Editorial, 1991.
- Gómez, J.; Navarro, P.; Vázquez, F. Diari escolar. *Guix*, 187, p. 59-61.
- González; Latorre; *El mestre investigador*. Barcelona: Graó, 1987.
- Mauri; Valls; Gómez; *Els continguts escolars. El tractament del currículum*. Barcelona: Graó, 1992. Col·lecció MIE.
- Torrents, M. *Aprender a enseñar a aprender*. Vic: Eumo Editorial, 1988.
- Zabala, A. *La pràctica educativa. Com ensenyar*. Barcelona: Graó, 1995.

Tractaments Educatius dels Trastorns de la Llengua Escrita

PROFESSORAT: Teresa PUNTÍ i JUBANY
Ramon RIERA i EURAS

Anual: 10 crèdits

INTRODUCCIÓ:

El programa s'ha dividit en dos blocs temàtics: un primer bloc centrat en les bases de l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura dins de l'aula ordinària com a marc general on inserir els continguts del segon bloc, centrats en els trastorns de la llengua escrita i en el seu tractament educatiu.

OBJECTIUS:

- Proporcionar als estudiants els elements teòrics bàsics que els permetin entendre i prendre consciència de la complexitat i de la importància de les quatre grans habilitats lingüístiques (escoltar, parlar, llegir i escriure) i oferir-los elements de reflexió que els permetin actualitzar els seus coneixements sobre els diferents components de la llengua (fonètica, ortografia, morfologia-sintaxi i lèxic-semàntica).
- Proporcionar als estudiants criteris i estratègies adequades per fer un plantejament comunicatiu de la llengua a l'Educació Primària que integri el treball sistemàtic i de reflexió sobre la llengua en el d'ús i comunicació, tant oral com escrita.
- Facilitar el coneixement de les principals patologies del llenguatge escrit, així com desenvolupar uns criteris bàsics per a l'actuació del mestre dins del marc escolar.
- Dotar l'estudiant d'un coneixement integral del nen per tal que no tracti els seus dèficits de forma parcial.

CONTINGUTS:

Bloc A:

1. Les grans habilitats lingüístiques:
 - 1.1. Les habilitats perceptives: la comprensió oral i la comprensió escrita. Elements comuns i elements específics dels processos de comprensió oral i de comprensió lectora. La comprensió global i les habilitats lectores específiques.
 - 1.2. Les habilitats productives: l'expressió oral i l'expressió escrita. Elements comuns i elements específics dels processos d'expressió oral i de composició escrita. Els coneixements de l'escriptor, el context i el procés pròpiament dit: planificació, textualització i revisió.
 - 1.3. El treball de comprensió i d'expressió oral i escrita a l'escola: programació, criteris i recursos per a l'anàlisi i per a l'elaboració d'activitats.
 - 1.4. La integració de les quatre grans habilitats comunicatives: escoltar i llegir per escriure i parlar; parlar i escriure per escoltar i llegir. L'animació a la lectura. Projectes, tallers i seqüències didàctiques d'escriptura. L'aprenentatge de la lectoescriptura: mètodes i materials.
2. L'ensenyament-aprenentatge de l'ortografia:
 - 2.1. La normativa ortogràfica: tradició, convenció i racionalitat. El valor social de l'ortografia. La relació de l'ortografia amb els diferents components de la llengua. Coneixements requerits i etapes en l'adquisició de la competència gràfica. Detecció, anàlisi i classificació dels errors ortogràfics. Les hipòtesis dels aprenents.
 - 2.2. El lloc de l'ortografia dins l'ensenyament de la llengua. Programació dels continguts d'ortografia. Criteris i recursos per a l'anàlisi i per a l'elaboració d'activitats d'ortografia: els exercicis, el dictat, la còpia, la consulta, els jocs de sons i de lletres.

Bloc B:

3. Els trastorns del llenguatge escrit: Enfocament neuropsicològic dels trastorns del llenguatge escrit. Teories sobre l'origen hereditari, funcional, afectiu i sociocultural dels trastorns del llenguatge escrit.
4. Psicologia de la lectura i de l'escriptura: Processos psicològics que intervenen en el llenguatge escrit. Factors que intervenen en el processament de la informació escrita. Efectes de l'aprenentatge del llenguatge escrit en el desenvolupament cognitiu i en l'aprenentatge acadèmic.
5. Desenvolupament del llenguatge escrit: Evolució de l'adquisició lectora i de l'expressió escrita. Etapes evolutives dels processos grafomotors per a l'escriptura. Efectes de les diferents metodologies d'aprenentatge en l'adquisició de la llengua escrita.
6. La dislèxia: Definició i etiologia. Dislèxia i retard en la lectura. Classificació de la dislèxia. Principals dificultats en la descodificació i en la comprensió lectora. Estratègies i mètodes d'intervenció.
7. La disgrafia: Definició i etiologia. Classificació de la disgrafia. Criteris diferencials respecte altres dificultats escriptores. Estratègies i mètodes d'intervenció.
8. L'avaluació de la lectura i l'escriptura: Criteris per a l'observació i avaluació sistemàtica. Estratègies i materials per a la detecció de les dificultats en la lectura, en l'expressió escrita, en l'ortografia i en la cal·ligrafia. Principals dificultats que s'observen en el marc escolar.
9. La intervenció dins del marc escolar: El nen i el seu entorn com a eix central de la intervenció. La interacció mestre-nen com a eina fonamental per a la creació d'actituds favorables dins l'aula ordinària. Desenvolupament d'estratègies alternatives per a l'aprenentatge escolar. Les funcions del mestre d'educació especial respecte als nens amb trastorns del llenguatge escrit.

METODOLOGIA

Bloc A:

Els continguts es portaran a terme al llarg del primer quadrimestre mitjançant l'exposició dels diferents temes per part del professor a classe i la participació dels estudiants a través de la realització –a classe o a casa– i posterior discussió a classe d'exercicis puntuals i de lectures diverses. Caldrà també la lectura d'una monografia i la lectura d'un dossier d'articles així com la realització d'un treball escrit.

Tant els títols de les lectures i les orientacions per al treball escrit com el calendari de cadascuna de les activitats es concretaran a l'inici del curs.

Bloc B:

En aquesta assignatura l'estudiant tindrà un paper fonamental en la construcció del seu propi coneixement, caldrà que participi activament en la clarificació i organització dels continguts.

Se li facilitaran unes lectures bàsiques i uns exercicis pràctics per facilitar l'aprenentatge. El calendari i les activitats es concretaran a l'inici de les classes d'aquest bloc temàtic.

La participació dels estudiants en la dinàmica de la classe es valorarà a partir de les activitats que es portaran a terme en l'aula.

AVALUACIÓ:

Hi haurà dues proves parcials relatives als dos blocs del programa. L'examen final, al mes de juny, serà la recuperació de la primera prova, de la segona, de totes dues.

No hi haurà proves específiques de normativa. Qualsevol exercici, treball o prova que presenti mancances de normativa o de redacció no podrà ser avaluat de contingut (el límit màxim d'errors és deu, incloses les reiteracions d'un mateix error i amb independència de la llargada de l'escrit).

La nota final de curs serà la mitjana de les dues proves, del treball escrit i del conjunt de qualificacions derivades dels exercicis puntuals fets a classe o a casa, així com de la participació i de l'actitud de l'estudiant. Perquè aquesta mitjana es pugui fer, cal que cadascun dels elements tingui, com a mínim, un aprovat.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

Bloc A

Monografies:

- Camps, A. i altres. *L'ensenyament de l'ortografia*. Barcelona: Graó, 1989.
Cassany, D. i altres. *Ensenyar llengua*. Barcelona: Graó, 1993.
Cassany, D. *Descriure escriure*. Barcelona: Empúries, 1987.
Cassany, D. *Construir l'escriptura*. Barcelona: Empúries, 2000.
Codina, F. i Fargas, A. *Proposta de classificació dels errors d'ortografia*. Vic: Eumo Editorial, 1988.
Ruai, J. *El català en fitxes/1. Fonètica i ortografia*. Moià: Ed. de l'autor, 1987.

Revistes:

Articles de didàctica de la llengua i la literatura

Com ensenyar català als adults

Escola catalana

Guix

Recursos:

- Assessoria de didàctica del català. *Vocabulari bàsic infantil i d'adults*. Barcelona: Biblograf, 1975.
Ayats, M. i altres. *Cercamots del Primer Diccionari*. Vic: Eumo Editorial, 1997.
Badia, D. i Vilà, M. *Jocs d'expressió oral i escrita*. Vic: Eumo Editorial, 1984.
Bigas, M. i altres. *Jocs de llenguatge: jocs de sons i de lletres*. Barcelona: Teide, 1983.
Bigas, M. i altres. *Jocs de llenguatge: jocs d'expressió*. Barcelona: Teide, 1985.
Disseny curricular. Ensenyament primari. Barcelona: Generalitat de Catalunya- Departament d'Ensenyament, 1990.

Bloc B

- Ass. de Padres de niños con dislexia y otras dificultades de aprendizaje (1994): *Dislexia y dificultades de aprendizaje*. Madrid: CEPE.
Ajuriguerra, J i col. (1986): *La dislexia en cuestión*. Madrid: Morata.
Bruekner, L.J. Guy L. Bond (1992): *Diagnóstico y tratamiento de las dificultades en el aprendizaje*. Madrid: Rialp.
Crowder, J.(1985): *Psicología de lectura*. Madrid: Alianza Editorial.
Cuetos, F. (1991): *Psicología de la escritura*. Madrid: Escuela Española.
Defior Citoler, S. (1996): *Las dificultades de aprendizaje: un enfoque cognitivo*. Málaga: Aljibe.
Huerta, E i Matamala, A. (1995): *Tratamiento y prevención de las dificultades lectoras*. Madrid: Aprendizaje Visor.
Jiménez, J. (1990): *Como fabricamos la dislexia*. Alicante: Disgrafos.
Nicasio Garcia, J. (comp.) (1997): *Instrucción, aprendizaje y dificultades*. Barcelona: L.U.
Rondal, J.A i Seron, X. (1988): *Trastornos del lenguaje*, toms I, II, III. Barcelona: Paidós.
Valles, A. (1986): *Dificultades lectoescriptoras en la enseñanza básica*. Barcelona. Ceac.

Bases Psicopedagògiques de l'Educació Especial

PROFESSOR: Manel Dionís COMAS i MONGAY

Anual. 8 crèdits

OBJECTIUS:

- Conèixer els aspectes bàsics de l'escola oberta a la diversitat des d'un enfocament inclusiu.
- Entendre l'evolució de l'Educació Especial des dels models més selectius fins a l'actualitat.
- Argumentar i defensar els principis que fonamenten l'Educació Especial en el marc de les escoles comprensives.
- L'atenció a la diversitat de l'alumnat en el marc del sistema educatiu actual a Catalunya:
 - Reconèixer les principals NEE que es poden derivar de les diferents condicions d'aprenentatge dels alumnes.
 - Organitzar la resposta educativa adequada per respondre les NEE que es poden presentar com a conseqüència de les característiques personals i de l'entorn, de forma temporal o permanent durant el seu procés d'aprenentatge.
 - Identificar els recursos existents per a l'adequació de les respostes educatives als alumnes amb NEE.
- Proporcionar recursos bibliogràfics, metodològics i curriculars per ajustar la intervenció dels professionals en la millora de l'Atenció a la Diversitat.
- Sensibilitzar el futur mestre del compromís que ha d'assumir en el respecte i comprensió de les diferències individuals de l'alumnat, entenent-les com a font de riquesa a la qual ha de respondre des de la seva tasca diària com a docent.

CONTINGUTS:

1. Diferències individuals –conceptes previs.
 - 1.1. Discapacitat; minusvàlua; disminució
 - 1.2. Les diferències individuals: La diversitat
 - 1.3. Factors de diversitat en el marc escolar
 - 1.4. Perspectives en la consideració de les diferències individuals
 - 1.5. Model selectiu; integrador; inclusiu d'Atenció a la Diversitat
2. L'Atenció a la Diversitat en l'actual context educatiu
 - 2.1. Atenció a la Diversitat i Educació Especial
 - 2.2. Evolució de l'Educació Especial: de la segregació a la integració dels infants i joves discapacitats. Plans d'integració portats a terme.
 - 2.3. El concepte actual de l'Educació Especial
 - 2.3.1. Factors determinants d'una nova conceptualització de la diferència
 - 2.3.2. El concepte de NEE
 - 2.3.3. Principis bàsics de l'Educació Especial
 - 2.3.4. L'Educació Especial en la legislació vigent a Catalunya
 - 2.3.5. Investigació en Educació Especial, propostes de futur
3. L'Atenció a l'alumnat amb NEE
 - 3.1. Procés d'identificació i valoració de les NEE
 - 3.2. Compromisos dels diferents professionals (mestre de l'aula, mestre d'Educació Especial) en l'Atenció a la Diversitat
 - 3.3. Escolarització de l'alumnat amb NEE
 - 3.4. Estratègies d'Atenció a la Diversitat

- 3.4.1. Metodològiques o facilitadores d'interacció en les diferents situacions del grup classe
 - 3.4.1.1. Cultura cooperativa i aprenentatge cooperatiu
- 3.4.2. Curriculars
 - 3.4.2.1. Les ACI
 - 3.4.2.2. La Programació Multinivell
- 3.5. Drets i deures dels alumnes amb NEE i les seves famílies; col·laboració entre la família i escola en la resposta a les NEE
 - 3.5.1. Les famílies d'origen cultural diferent
- 3.6. Recursos i serveis de suport per l'atenció a l'alumnat amb NEE
- 4. La personalització de l'ensenyament en funció de les condicions singulars d'aprenentatge de cada alumne per tal de respondre a la diversitat i excepcionalitat de l'alumnat

METODOLOGIA:

Les sessions de treball combinaran les explicacions i comentaris del professor amb la visualització de vídeos i posterior anàlisi del contingut, i la realització d'activitats pràctiques –individuals i en grup– per part dels estudiants.

AVALUACIÓ:

Els alumnes seran avaluats a partir dels següents elements d'avaluació:

1. *Síntesi personal* dels conceptes fonamentals dels temes 1, 2 i 3.
2. Elaboració en grup d'un treball sobre un tret diferencial.
3. *Examen final* sobre els continguts més pràctics de l'assignatura (Tema 4), amb alguna referència als continguts dels temes 1 i 2.
4. *Realització de diverses proves escrites; comentaris d'articles;...*
5. *Participació a les classes*: assistència a les classes i les tutories, participació a les classes, aportació de material complementari i d'experiències, realització de treballs voluntaris, etc. (5%)

A l'hora de fer mitjanes la puntuació obtinguda a l'examen ha de ser com a mínim d'aprobat (= 5). A la convocatòria de setembre l'estudiant s'haurà de presentar per tots aquells elements d'avaluació que no hagi aprovat a la convocatòria de juny.

BIBLIOGRAFIA:

- Ainscow, M. (1995) *Necesidades especiales en el aula*. Madrid: Narcea.
- Bautista, R. (coord.). *Necesidades educativas especiales. Manual teórico práctico*. Archidona, Málaga: Aljibe, 1991.
- Fortes, M. C. I Ferrer, A. (coord.). *Bases psicológicas de la Educación Especial*. València: Promolibro, 1996.
- Giné C. (2000) *Evaluación psicopedagógica y necesidades educativas especiales*. Barcelona: Masson.
- Gisbert, J. *Educación Especial*. Madrid: Cincel, 1985
- Illan, Núria. *Didáctica y organización en la Educación Especial*. Archidona, Málaga: Aljibe, 1996.
- Mayor, J. *Manual de educación especial*. Madrid: Anaya, 1989.
- Puigdemívol, I. (coord.). *Necesitats Educatives Especials*. Vic: Eumo Editorial, 1993.
- Puyuelo, M.; Rondal, J.A. (2000) *Evaluación del lenguaje*.
- Sanchez, A. *Necesidades Educativas e intervención psicopedagógica*. Barcelona: PPU, 1993.
- Stainback&Stainback (1992) *Curriculum considerations in inclusive classrooms*. Baltimore: Paul H. Brookes.

Articles

- Arnaiz, P. (1996) «Las escuelas son para todos». *Siglo Cero*. Núm. 27, p.25-34.
- Giné, C. (1999) «Educación y calidad de vida: el sentido de los centros de educación especial. *Aula*. Núm. 83-84, p. 6-9

Giné, C. (2000) «Discapacitat i educació a Catalunya: crònica d'una transformació. *Aloma*. Núm. 6, p.109-123

Revistes

Les principals revistes relacionades amb l'Educació especial presents a la Biblioteca de la UV són:

Fiapas

Integración (Revista sobre ceguera y def. visual)

Integración (revista sobre implantes cocleares)

Journal of Learning Disabilities

Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología

Suports

Siglo Cero

Teaching Exceptional Children

The Journal of Special Education

Aspectes Educatius i Evolutius de la Deficiència Auditiva

PROFESSORA: M. Rosa ROCA i TAÑÁ

Quadrimestral. 6 crèdits.

OBJECTIUS :

- Conèixer les principals característiques de les persones amb deficiència auditiva.
- Analitzar la incidència de la sordesa a nivell educatiu i social.
- Conèixer i aplicar les diferents estratègies, mètodes i models comunicatius que s'utilitzen en el treball específic amb nens deficients auditius per tal de facilitar als estudiants orientacions aplicables a la diversitat d'alumnes de l'aula ordinària.

CONTINGUTS :

1. Consideracions generals al voltant del concepte de sordesa.
2. Característiques de la resposta educativa dels alumnes amb dèficit auditiu:
 - 2.1. Evolució històrica de l'educació del nen sord.
 - 2.2. Anàlisi del moment actual.
3. Aspectes clínics de la sordesa:
 - 3.1. Anatomia i fisiologia de l'oïda.
 - 3.2. Tipus de sordesa i la seva localització.
 - 3.3. Etiologia de les sordeses.
4. Diagnòstic i pronòstic:
 - 4.1. So, audiometria i mesura de l'audició.
5. Recursos tècnics per facilitar la comunicació:
 - 5.1. Pròtesi i adaptació protètica.
 - 5.2. Altres recursos.
6. Repercussió de la sordesa en el desenvolupament global del nen sord:
 - 6.1. Variables que influeixen en el desenvolupament del nen sord.
 - 6.2. Implicacions de la sordesa en el desenvolupament cognitiu.
 - 6.3. Incidència de la sordesa en l'adquisició del llenguatge. Trets diferencials respecte el nen oient.
 - 6.4. Diferències individuals en el desenvolupament social i afectiu.
7. La problemàtica familiar davant la sordesa:
 - 7.1. Estratègies en el treball amb pares.
8. L'escola i els alumnes sords:
 - 8.1. Necessitats educatives específiques dels alumnes sords en el nou marc curricular.
 - Adaptacions curriculars.
 - 8.2. Estratègies educatives a l'estimulació precoç.
 - Treball d'estimulació auditiva.
 - 8.3. Estratègies educatives a l'educació primària i l'educació secundària.
 - Dinàmica comunicativa a l'aula.
9. Les adaptacions de textos:
 - 9.1. Estratègies per adaptar els textos.
10. Anàlisi dels diferents llenguatges i sistemes de comunicació utilitzats en l'educació del nen sord:
 - 10.1. Mètode verbotonal.
 - 10.2. Llenguatge de signes. El bilingüisme.
 - 10.3. El Bimodal.
 - 10.4. La Paraula Complementada.

METODOLOGIA:

Exposicions del professor .

Activitats en grup amb el suport del professor.

Treballs d'observació i anàlisi de vídeos i de materials a fi de complementar les explicacions orals.

Role Playing del rol del mestre amb alumnes sords en una situació d'ensenyament aprenentatge en l'aula.

AVALUACIÓ:

L'avaluació de l'assignatura es basarà en:

a. Dues proves individuals escrites cadascuna al final del corresponent quadrimestre amb caràcter de superació d'una part de l'assignatura.

La superació d'aquestes dues proves es traduirà en un 70% del total de la qualificació final.

b. L'elaboració en grup d'un treball sobre adaptacions de textos.

c. Exercicis en grup o individuals a les classes.

Els apartats b) i c) representaran el 30% de la qualificació final.

BIBLIOGRAFIA:

Aimard, P.; Morgan, A. *El niño sordo*. Madrid: Narcea, 1986.

Almirall, R. i altres *Experiencias bilingües en la educación del niño sordo*. Barcelona: Mayo, 1998.

Barlet, X; Gras, R. *Atención temprana del bebé sordo*. Barcelona: Masson, 1995.

Carreras de Cabrera, J. i altres *El sistema de la paraula complementada i la fonètica catalana*. Barcelona: Documents d'Educació Especial, Departament d'Ensenyament; 1993.

Dalmau, M. i altres *Correcció fonètica (mètode verbo-tonal)*. Vic: Eumo Editorial, 1995.

Lafon, J.C. *Los niños con deficiencias auditivas*. Barcelona: Masson, 1987.

Martínez, I. *El desafío de la integración*. Barcelona: Fundació Catalana Síndrome de Down, 1990.

Monfort, M. i altres *Programa elemental de comunicació bimodal*. Madrid: Ciencias de la Educación Preescolar y Especial, 1991.

Peña, J. *Manual de logopedia*. Barcelona: Masson, 1998.

Sacks, O. *Veo una voz*. Salamanca: Gráficas Ortega, 1991.

Silvestre, N. i altres. *Sordera. Comunicación i aprendizaje*. Barcelona: Masson, 1998.

Torres, S. i altres. *Deficiencia auditiva. Aspectos psicopedagógicos y educativos*. Archidona: Aljibe, 1995.

Torres, S. *La palabra complementada*. Madrid: Ciencias de la Educación Preescolar y Especial, 1998.

Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Visual

PROFESSORA: Gemma RIERA i ROMERO

Quadrimestral. 6 crèdits.

OBJECTIUS:

1. Apropar els estudiants a la realitat educativa de les persones amb greus dificultats visuals.
2. Observar les característiques clíniques, psicològiques i pedagògiques en les persones cegues o de baixa visió.
3. Proposar les formes d'intervenció educativa més adients en la discapacitat visual.
4. Conèixer els recursos humans, materials i tecnològics que utilitzen les persones disminuïdes visualment per minimitzar l'efecte de la seva discapacitat i fer-se la vida més fàcil.

CONTINGUT:

1. Conceptes bàsics per a la comprensió clínica del dèficit visual:
 - 1.1. L'anatomia de l'ull
 - 1.2. Classificació dels dèficits visuals en funció de la seva etiologia
 - 1.3. Valoració diagnòstica de la deficiència visual
2. Els efectes de la ceguesa als primers anys de vida.
 - 2.1. Alteracions en les relacions emocionals de la família
 - 2.2. Singularitat en els processos evolutius
 - 2.3. Programa d'atenció precoç
3. L'infant amb restes visuals:
 - 3.1. Principals limitacions que presenta l'infant amb restes visuals
 - 3.2. Programa d'estimulació visual
 - 3.3. Elecció del mètode de lectura i escriptura
4. La intervenció psicopedagògica en l'etapa escolar:
 - 4.1. Elements bàsics per preparar l'entrada a l'escola
 - 4.2. La integració escolar
 - 4.3. Procés psicosocial per a l'acceptació de la diferència
 - 4.4. Intervencions educatives específiques i inespecífiques per aquest dèficit
5. El suport psicotècnic i pedagògic per a l'educació dels alumnes amb deficiència visual:
 - 5.1. L'educació en la mobilitat i el domini de l'espai
 - 5.2. L'aprenentatge del sistema en Braille
 - 5.3. Els materials tiflotecnològics
 - 5.4. El domini de les ajudes òptiques
 - 5.5. L'estimulació multisensorial
6. El treball amb famílies.

AVALUACIÓ:

Els elements avaluats seran:

1. Un examen al final de quadrimestre
2. Una prova de transcripció en braille
3. La presentació d'un treball pràctic
4. L'assistència a classe

BIBLIOGRAFIA:

Barraga, N. *Textos reunidos*. Madrid: ONCE, 1997.

Cantavella i altres *Introducción al estudio de las estereotipias en el niño ciego*. Barcelona: Masson, 1992.

Gil, M.C. *La construcción del espacio en el niño a través de la información táctil*. Madrid: Trotta i ONCE, 1993.

Fernández Campo, J.E. *La enseñanza de la matemática a los ciegos*. 2a ed. Madrid: Crafol, 1996.

Leonhardt, M. *El bebé ciego*. Barcelona: Masson, 1992.

Leonhardt, M. *Trastorns del desenvolupament i necessitats educatives especials*. Barcelona: UOC, 1997.

Lucerg, R. *Palmo a palmo*. Madrid: ONCE, 1993.

Rosa i Ochaitia *Psicología de la ceguera*. Madrid: Alianza Editorial, 1993.

Simón, C. *El desarrollo de los procesos básicos en la lectura Braille*. Madrid: ONCE, 1994.

Organització del Centre Educatiu

PROFESSORA: Eulàlia COLLELLDEMONT i PUJADAS

Quadrimestral. 4,5 crèdits

INTRODUCCIÓ:

L'assignatura pretén proporcionar els elements bàsics sobre el funcionament dels centres educatius, ja que la tasca dels mestres no es centra únicament i exclusivament en l'àmbit de l'aula, sinó en el centre a nivell global. S'ofereix una visió àmplia de la seva tasca com a elements actius en l'organització i vida del centre, i es prepara l'alumnat per a la seva estada en el centre escolar durant el període de pràctiques o per valorar-ne el funcionament després d'haver-les realitzat.

OBJECTIUS:

- Endinsar-se en el ple coneixement de la vida d'un centre educatiu.
- Sensibilitzar els alumnes de cara al treball en equip en els centres.
- Reconèixer els indicadors de l'estructura organitzativa dels centres per millorar-ne el funcionament.

CONTINGUTS:

1. Educació i organització escolar.
 - 1.1. L'organització i la gestió d'un centre educatiu al servei de l'ensenyament i l'educació.
 - 1.2. L'organització d'un centre educatiu i l'entorn social. Escola, societat i família.
 - 1.3. Naturalesa i característiques de les organitzacions educatives.
 - 1.4. Organització de l'escola rural. La Zona Escolar Rural.
 - 1.5. Els canvis socials i culturals i l'organització del centre escolar. Reptes de futur.
2. El marc legal educatiu i l'organització d'un centre escolar.
 - 2.1. Legislació de l'àmbit educatiu.
 - 2.2. L'actual sistema educatiu i la tipologia de centres docents.
 - 2.3. El principi de l'autonomia del centre escolar.
3. La planificació, els plantejaments institucionals del centre i l'avaluació.
 - 3.1. El Projecte Educatiu de Centre. El Projecte Lingüístic.
 - 3.2. El Projecte Curricular de Centre. El Pla d'Acció Tutorial.
 - 3.3. El Reglament de Règim Intern.
 - 3.4. El Pla Anual. Els Plans Específics.
 - 3.5. L'avaluació de la gestió: la Memòria del centre. Instruments de seguiment, control i millora de projectes.
4. La comunitat educativa.
 - 4.1. L'escola com espai de relacions humanes. El clima escolar.
 - 4.2. La participació en la gestió del centre educatiu: àmbits i nivells de participació.
5. L'organització dels recursos humans.
 - 5.1. Estructura d'un centre educatiu: òrgans i funcions. Organigrama.
 - 5.2. El professorat. Els equips de treball docent. La coordinació. La funció docent: tutoria. Drets i deures del professorat.
 - 5.3. Agrupaments dels alumnes. Flexibilitat i diversitat a l'aula i al centre. Drets i deures dels alumnes.
 - 5.4. Les relacions família-escola. Les Associacions de pares i mares d'alumnes.
 - 5.5. El Personal no Docent en els centres escolars (PND).
6. L'organització dels recursos materials.
 - 6.1. L'arquitectura i els espais educatius.

- 6.2. Els equipaments i el material didàctic.
- 7. L'organització dels recursos funcionals.
 - 7.1. La distribució del temps i els horaris.
 - 7.2. El pressupost i la gestió econòmica.
 - 7.3. La documentació escolar.

METODOLOGIA:

Es realitzaran debats a partir de temes d'actualitat, de visionat de vídeos, etc. També es faran activitats a classe de resolució de situacions, explicacions per part de la professora, comentaris de textos, treballs en petits grups i exposicions de treballs.

AVALUACIÓ:

L'avaluació global de l'assignatura es farà a partir de:

- Treballs individuals i/o grupals a classe.
- Un treball col·lectiu sobre un tema d'organització d'un centre escolar.
- Una prova escrita sobre els continguts del programa.

BIBLIOGRAFIA:

- Antúnez, S. *Claves para la organización de centros escolares*. Barcelona: ICE-Horsori, 1993.
- Antúnez, S.; Gairín, J. *El projecte educatiu*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament, 1990.
- Armengol, C.; Feixas, M.; Pallarès, R.M. *Seguint el fil de l'organització*. Bellaterra: UAB, 2000.
- Blanch, X. *Cinc cèntims sobre la reforma educativa*. 3a. edició. Barcelona: Proa butxaca, 1999.
- Cantarero, J.; Martínez, A. *Viure la democràcia a l'escola. Eines per intervenir a l'aula i el centre*. Barcelona: Editorial Graó, 1999.
- Diversos Autors *Del projecte educatiu a la programació d'aula*. Barcelona: Graó, 1991.
- Domènech, J.; Viñas, J. *La organización del espacio y del tiempo en el centro educativo*. Barcelona: Graó, 1997.
- El sistema educatiu avui. Situació actual i perspectives*. Barcelona: Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya, 2001.
- Franch, J.; Pèlach, J. *Construir un projecte d'escola*. Vic: Eumo Editorial, 1986.
- Gairín, J.; Antúnez, S. (coord.). *Organización y gestión de centros educativos*. Barcelona: Praxis, 1994.
- Gairín, J.; Fernández, A. *Planificación y gestión de instituciones de formación*. Barcelona: Praxis, 1997.
- Gairín, J.; Antúnez, S. (coord.). *Organización de centros. Nuevas aportaciones*. Barcelona: PPU, 1994.
- García, F. *Organización escolar y gestión de centros educativos*. Málaga: Aljibe, 1997.
- Les competències locals en matèria d'ensenyament a Catalunya*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Àrea d'Educació, 1998.
- Marchesi, A. *Controversias en la educación española*. Madrid: Alianza Editorial, 2000.
- Pastora, J.F. *Organización y funcionamiento de centros de educación infantil y primaria en esquemas*. Madrid: Editorial Escuela Española, 1996.
- Puig, J.M. *Com fomentar la participació a l'escola*. Barcelona: Editorial Graó, 1997.
- Rul, J. *El projecte de gestió del centre educatiu*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament, 1990.
- Santamaría, G. *Compilación legislativa básica: LODE, LOGSE, LOPEG*. Alcalá: Universidad de Alcalá, 1998.
- Santos, M.A. *Hacer visible lo cotidiano. Teoría y práctica de la evaluación cualitativa de centros escolares*. Madrid: Akal, 1990.
- Santos, M.A. *La luz del prisma. Para comprender las organizaciones educativas*. Archidona: Aljibe, 1997.
- Torrents, C.; Torrents, M. *L'escola sobre mínims*. Vic: Eumo Editorial, 1991.

Assignatures obligatòries de tercer curs

Pràctiques II

PROFESSORS TUTORS: Tots els professors de la Facultat d'Educació.

COORDINACIÓ: Joan SOLER i MATA

Anual. 15 crèdits.

Les pràctiques en el tercer any del currículum de la diplomatura de Mestre estan concebudes fonamentalment per a aprofundir les estratègies psicopedagògiques i didàctiques aplicables i adaptades a aquelles àrees i activitats vinculades a l'especialitat de mestre que cursa l'estudiant.

TEMPORALITZACIÓ:

Els estudiants assisteixen a un centre escolar durant un període intensiu, matí i tarda, els mesos de gener i febrer.

ACTIVITATS A REALITZAR:

L'estudiant ha de col·laborar amb el mestre-tutor en la conducció del grup-classe, en l'atenció individualitzada als estudiants i en l'elaboració de les estratègies curriculars de les diverses unitats didàctiques que es treballin. Ha de redactar un diari de pràctiques que serà la base de l'elaboració de la Memòria de Pràctiques. Aquesta Memòria consta de dues parts importants. La primera és l'elaboració d'una recerca teoricopràctica basada en l'especialitat que cursa l'estudiant i que ha estat decidida d'acord amb el mestre-tutor i amb un projecte de treball prèviament establert pel professor-tutor de la Facultat d'Educació. La segona part és la valoració personal i global del conjunt de les pràctiques.

ESCOLA ON FER LES PRÀCTIQUES:

Pràctiques en centres escolars d'educació infantil i primària, a l'aula d'educació especial o en grups-classe que tinguin alumnes amb dificultats d'aprenentatge o d'integració. En centres d'educació especial o en altres serveis d'atenció a infants amb hàndicaps.

Els centres escolars on es realitzen les Pràctiques formen part d'una xarxa d'escoles col·laboradores, fonamentalment d'Osona, però també de les comarques veïnes. En casos específics i personalitzats es poden fer les pràctiques en altres centres educatius no previstos.

AVALUACIÓ:

Per als estudiants, les pràctiques de tercer any comporten:

1. Assistència a l'escola durant el període intensiu establert.
2. Assistència a claustres, reunions de cicle i departaments d'escola, sempre i quan l'escola ho vulgui.
3. Assistència a les sessions de formació de pràctiques.
4. Entrevistes i intercanvi d'informació amb el professor-tutor.
5. Presentació de la memòria de pràctiques (i del diari de pràctiques si el professor-tutor el demana)

La nota final de l'avaluació de les pràctiques serà posada pel professor-tutor de la Facultat d'Educació a partir de: Informe escrit del mestre-tutor.

Intercanvis d'informació i entrevistes amb el mestre-tutor.

Intercanvis d'informació i entrevistes amb el propi estudiant.

Avaluació de la Memòria de Pràctiques.

Sociologia de l'Educació

PROFESSORAT: Antoni TORT i BARDOLET

Quadrimestral. 6 crèdits

OBJECTIUS:

Les característiques de la nostra societat, plural i diversa; el desenvolupament i les diferències “nord-sud”; l'expressió de la democràcia i els conflictes de valor que genera la convivència, són alguns exemples de problemàtiques del món actual, de tensions que necessiten de l'estudi i la reflexió sobre les finalitats de l'educació en la nostra societat i sobre les polítiques educatives que es promouen. Adquirir algunes habilitats necessàries per a la pràctica reflexiva i prendre consciència que el coneixement i la comprensió crítica de la realitat són necessaris per poder pensar l'acció educativa; i recollir, estructurar i interpretar informació sobre fenòmens socials i educatius, així com estudiar les relacions entre societat i escola són objectius centrals de l'assignatura.

CONTINGUTS:

1. Els orígens i l'objecte de la sociologia.
2. Educació i societat: problemàtiques del món actual i marc prospectiu de l'educació.
3. Educació, drets humans, democràcia i desenvolupament.
4. Les funcions socials de l'escola i altres entorns educatius.
5. Polítiques, reformes educatives i moviments de renovació pedagògica.
6. Qui educa? La responsabilitat compartida de mestres, família i comunitat.
7. Una mirada a la realitat: l'anàlisi de la realitat global i local.
 - 7.1. La infància ahir i avui. Els drets de l'infant.
 - 7.2. Els joves i les seves problemàtiques (violència, drogadiccions...).
 - 7.3. Gènere i igualtat. La realitat de la coeducació.
 - 7.4. Diversitat: assimilació, multiculturalitat i interculturalisme.
 - 7.5. El fracàs escolar. Qui fracassa?
 - 7.6. Educació i treball: la difícil confluència de dos camins.

METODOLOGIA:

El desenvolupament dels continguts es farà a partir d'explicacions, debats, conferències, lectures, anàlisi de premsa, vídeos i altres activitats –individuals i de grup- que permetin la reflexió a nivell teòric i pràctic dels diferents temes.

AVALUACIÓ:

El sistema d'avaluació tindrà en compte:

- a) La participació i realització de les activitats individuals i de grup que es proposin en les diferents sessions.
- b) La lectura i reflexió escrita d'un llibre relacionat amb els continguts de l'assignatura.
- c) La realització d'una prova escrita sobre el contingut de l'assignatura.

BIBLIOGRAFIA:

- Arias, M. *Adultos a la fuerza. La explotación laboral de la infancia*. Barcelona: Intermón, 1998.
- Bauman, Z. *Globalització. Les conseqüències humanes*. Barcelona: Pòrtic/UOC, 2001.
- Bonal, X. *Sociología de la educación. Una aproximación crítica a las corrientes contemporáneas*. Barcelona: Paidós, 1998.
- Bonal, X. *Las actitudes del profesorado ante la coeducación*. Barcelona: Graó, 1997.

- Bouchet-Saulnier, F. *Diccionario práctico de derecho humanitario*. Barcelona: Península, 2001.
- Diversos Autors *Els joves sense titulació*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1998.
- Diversos Autors *Moviments de renovació pedagògica 1981-1989*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1990.
- Diversos Autors "Identidades emergentes" *Cuadernos de Pedagogía*. Núm. 285, noviembre 1999.
- Diversos Autors "Educar en el conflicto" *Cuadernos de Pedagogía*. Núm. 287, enero 2000.
- Diversos Autors "Aprender de oriente" *Cuadernos de Pedagogía*. Núm. 303, junio 2001.
- Diversos Autors "Iguales y diferentes" *Cuadernos de Pedagogía*. Núm. 311, marzo 2002.
- Diversos Autors "La Ley de Calidad. La contrarreforma en marcha" *Cuadernos de Pedagogía*. Núm. 314, junio 2002.
- Candel, F.; Cuenca, J.M. *Els altres catalans del s. XXI*. Barcelona: Planeta, 2001.
- Camps, V.; Giner, S. *Manual de civisme*. Barcelona: Ariel, 1998.
- Carbonell, J. *L'escola, entre la utopia i la realitat: 10 lliçons de sociologia de l'educació*. Vic: Eumo Editorial, 1994.
- Carbonell, J. *La aventura de innovar. El cambio en la escuela*. Madrid: Morata, 2001.
- Carbonell, J.; Torrents, R.; Tort, A.; Trilla, J. *Els grans autors i l'escola*. Vic: Eumo Editorial, 1987.
- Cardús, S. (coord.). *La mirada d'un sociòleg. Què és fa, què fa, què diu la sociologia*. Barcelona: Proa/UOC, 1999.
- Cardús, S. *El desconcert de l'educació*. Barcelona: La Campana, 2000.
- Chomsky, N. *La (Des)educación*. Barcelona: Crítica, 2001.
- Cortina, A. *La ética de la sociedad civil*. Madrid: Anaya, 1994.
- Delors, J. (coord.). *Educació: hi ha un tresor amagat a dins*. Barcelona: Centre Unesco de Catalunya, 1996.
- Dubet, F.; Martuccelli, D. *En la escuela. Sociología de la experiencia escolar*. Buenos Aires: Losada, 1998.
- Durkheim, E. *Educació i Sociologia*. Vic: Eumo Editorial, 1991.
- Esteve, J.M. *El árbol del bien y del mal*. Granada: Octaedro/Mágina, 1998.
- Fernández Enguita, M. (ed.). *Sociología de la educación*. Barcelona: Ariel, 1999.
- Fernández Enguita, M. *La escuela a examen. Un análisis sociológico para educadores y otras personas interesadas*. Madrid: Piràmide, 1997.
- Giner, S. *Sociología*. Barcelona: Península, 1979.
- Giner, S. *La democràcia: carta oberta a un ciutadà*. Barcelona: Ariel, 1996.
- González, A.; Lomas, C. (coords.). *Mujer y educación. Educar para la igualdad, educar desde la diferencia*. Barcelona: Graó, 2002.
- Guerrero, A. *Manual de sociología de la educación*. Madrid: Síntesis, 1996.
- Guisán, E. *Más allá de la democracia*. Madrid: Tecnos, 2000.
- Illich, I. *La sociedad descolarizada*. Barcelona: Barral, 1974.
- Imbernón, F. (coord.). *La educación en el siglo XXI. Los retos del futuro inmediato*. Barcelona: Graó, 1997.
- Jares, X. *Educación y derechos humanos*. Madrid: Popular, 1999.
- Jelloun, T.B. *El racisme explicat a la meva filla*. Barcelona: Empúries, 1998.
- Klein, N. *No logo. El poder de las marcas*. Barcelona: Paidós, 2001.
- Korczak, J. *Com estimar l'infant*. Vic: Eumo Editorial, 1999.
- Morín, E. *Sociología*. Madrid: Tecnos, 1995.
- Morín, E.; Naïr, S. *Una política de civilització*. Barcelona: Proa/UOC, 1998.
- López, I.; Alcalde, A.R. (coords.). *Relaciones de género y desarrollo. Hacia la equidad de la cooperación*. Madrid: Ediciones de La Catarata, 1999.
- Pajares, M. *La inmigración en España*. Barcelona: Icària, 1998.
- Pérez de Armiño, K. (dir.). *Diccionario de acción humanitaria y cooperación al desarrollo*. Barcelona: Icària, 2000.
- Pérez de Cuellar, J. (coord.). *Nuestra diversidad creativa*. Madrid: Unesco/Fundación Santamaría SM, 1997.
- Pérez Gómez, A. *La cultura escolar en la sociedad neoliberal*. Madrid: Morata, 1998.

- Piussi, A.M.; Bianchi, L. (ed.). *Saber que se sabe*. Barcelona: Icària, 1996.
- Postman, N. *La desaparició de la infantesa*. Vic: Eumo Editorial, 1990.
- Rotger, J.M. (coord.). *Sociologia de l'educació*. Vic/Barcelona: Eumo, UAB, UB, 1990.
- Sáez, F. *El crepuscle de la democràcia*. Barcelona: Edicions 62, 1999.
- Salamanca, A. *Otro mundo es posible y necesario. Alternativas frente a la globalización neoliberal y para una mundialización democrática*. Barcelona: Mediterrània, 2001.
- Sánchez de Horcajo, J.J.; Uña, O. (coord.). *La sociología. Textos fundamentales*. Madrid: Libertarias / Profundi, 1996.
- Sastre, G.; Moreno, M. *Resolución de conflictos y aprendizaje emocional*. Barcelona: Gedisa, 2002.
- Sau, V. *Diccionario ideológico feminista*. Barcelona: Icària, 1990.
- Sau, V. *Reflexiones feministas para principios de siglo*. Madrid: Horas y Horas, 2000.
- Savater, F. *El valor de educar*. Barcelona: Ariel, 1997.
- Senillosa, I. *El dret a ser nen*. Barcelona: Intermón, 1999.
- Terricabres, J.M. *I a tu, què t'importa? Els valors. La tria personal i l'interès col·lectiu*. Barcelona: La Campa-
na, 2002.
- Tort, A. *Opinions públiques sobre l'educació*. Barcelona: CEAC, 1997.
- Touraine, A. *¿Podremos vivir juntos? Iguales y diferentes*. Madrid: PPC, 1997.
- Trilla, J. *Ensayos sobre la escuela*. Barcelona: Laertes.

Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Mental

PROFESSOR: Josep FONT i ROURA

Anual. 9 crèdits

OBJECTIUS:

1. Adquirir una visió renovada dels alumnes amb condicions de retard mental, de les seves característiques i necessitats.
2. Conèixer aquells components teòrics i pràctics que caracteritzen una resposta educativa adequada als alumnes amb condicions de retard mental. Saber aplicar aquests coneixements en situacions i contextos determinats.
3. Tenir un coneixement bàsic de la recerca en el camp del retard mental i de les línies de treball actuals.
4. Prendre una actitud favorable cap als alumnes amb condicions de retard mental.

CONTINGUTS TEÒRICS:

1. El concepte de retard mental.
 - 1.1 Evolució històrica del concepte de retard mental.
 - 1.2 Descripció i interpretació del retard mental.
 - 1.3 El concepte de retard mental des d'una perspectiva interactiva.
 - 1.4 El nou model de definició, classificació i sistemes de suport de l'AAMR (10a edició)
2. Aspectes evolutius dels alumnes amb retard mental.
 - 2.1 Característiques bàsiques
 - 2.2 Nivells previsibles de desenvolupament, aprenentatge i relació.
 - 2.3 Grau i tipus de necessitats
3. La identificació, avaluació i valoració de les necessitats educatives especials dels alumnes amb retard mental.
 - 3.1 La presa de decisions en l'avaluació de l'alumne.
 - 3.2 Dimensions a avaluar.
 - 3.3 Sistemes i proves d'avaluació.
 - 3.4 La identificació i determinació de les necessitats educatives: L'avaluació comprensiva
4. Característiques de la resposta educativa.
 - 4.1 Criteris generals.
 - 4.2 Els serveis i suports més freqüents en les diverses etapes educatives
 - 4.2 Adaptacions curriculars.
 - 4.3 Estratègies educatives fonamentals.
 - 4.4 Avaluació del progrés.
5. Estratègies educatives en les diferents àrees bàsiques i curriculars.
 - 5.1 Autonomia personal i social.
 - 5.2 Comunicació i llenguatge.
 - 5.3 Lectura i Matemàtiques.
 - 5.4 Preparació per a la vida.
 - 5.5 Formació laboral i pel treball.
6. Les adaptacions de materials.
 - 6.1 Els principis del disseny curricular efectiu. El disseny universal per a l'aprenentatge.
 - 6.2 Les adaptacions de materials en les àrees de llengua i matemàtiques.
 - 6.3 Les adaptacions de materials en les àrees de naturals i socials.

7. Estratègies educatives pel tractament dels problemes de comportament.
 - 7.1 El suport conductual positiu. Assumpcions i característiques.
 - 7.2 L'avaluació funcional.
 - 7.3 L'elaboració de plans de suport
8. La col·laboració dels pares en el procés educatiu dels alumnes amb retard mental.
9. Metodologia i models d'investigació en el camp del retard mental.
 - 9.1 Coneixement de la recerca existent en el retard mental.
 - 9.2 Coneixement de la metodologia d'investigació
 - 9.3 Models d'investigació aplicada de cas únic.

CONTINGUTS PRÀCTICS:

1. Inventari i arxiu de materials curriculars, programes i sistemes d'avaluació pel alumnes amb condicions de retard mental.
2. Elaboració de proves i sistemes d'avaluació i identificació de necessitats.
3. Estudi i seguiment d'un cas individual (avaluació, identificació de les necessitats i del perfil de suports, establiment de la proposta curricular, elaboració d'una unitat de programació).
4. Elaboració de programes d'intervenció en les diferents àrees curriculars.
5. Elaboració i exposició de treballs de revisió bibliogràfica sobre temes rellevants dels continguts teòrics.

AVALUACIÓ:

S'avaluarà l'assignatura a partir de:

- Una prova escrita al final de cada quadrimestre.
- Ressenyes de llibres i articles.
- Elaboració d'una carpeta del conjunt de treballs realitzats a classe.
- Elaboració i presentació de treballs pràctics, tant individuals com en grup, relacionats amb els continguts de l'assignatura.
- Assistència i participació activa a la classe.

BIBLIOGRAFIA:

- American Association on Mental Retardation (2002). *Mental Retardation. Definition, classification, and systems of support*. Washington: AAMR.
- American Association on Mental Retardation (1997). *Retraso Mental. Definición, clasificación y sistemas de apoyo*. Madrid: Alianza Editorial.
- Bautista Jiménez, R. (1991). *Necesidades Educativas Especiales. Manual Teórico práctico*. Málaga: Ediciones Aljibe.
- Benedet, M.J. (1991). *Procesos cognitivos en la deficiencia mental. Concepto, evaluación y bases para la intervención*. Madrid: Ediciones Pirámide.
- Brenan, W.K. (1988). *El Currículo para niños con necesidades especiales*. Madrid. MEC / Siglo XXI de España Editores.
- Brown, L. (1989). *Criterios de Funcionalidad*. Barcelona: Milán.
- Carr, E.G. i col. (1996). *Intervención comunicativa sobre los problemas de comportamiento*. Madrid: Alianza Editorial.
- Centro Nacional de Recursos para La Educación Especial. *El alumno con Retraso Mental en la escuela ordinaria*. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia.
- Clemente, M. (2001). *Enseñar a leer*. Madrid: Pirámide.
- Clemente, M. i Domínguez, A.B. (1999). *La enseñanza de la lectura. Enfoque psicolingüística y sociocultural*. Madrid: Pirámide.
- Coll, C.; Marchesi, A. i Palacios (Compiladors) (1990). *Desarrollo psicológico y educación, I, II i III*. Madrid: Alianza Editorial/Psicología

- Cunningham, C i Davis, H. (1988). *Trabajar con los padres. Marcos de colaboración*. Madrid: MEC/Siglo XXI de España Editores.
- Donlon, E.T. i Fulton-Burton, L. (1989). *La enseñanza de los deficientes severos y profundos. Un enfoque práctico*. Madrid: MEC / Siglo XXI.
- Giné, C. (1997). *Trastorns del desenvolupament i necessitats educatives especials*. Barcelona: Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya.
- Hegarty, S. i Pocklington, K. (1989). *Programas de integración. Estudios de casos de Integración de alumnos con necesidades especiales*. Madrid: MEC / Siglo XXI.
- Illán, N. (1996). *Didáctica y organización en Educación Especial*. Málaga: Ediciones Aljibe.
- Ingalls, R.P. (1982). *Retraso Mental. La nueva perspectiva*. Mèxic: Editorial El Manual Moderno.
- Johnson, D.W., Johnson, R.T. i Holubec, E. (1999). *El aprendizaje cooperativo en el aula*. Barcelona: Paidós.
- Kameenui, E.J. i Simmons, D. (1999). *Toward successful inclusion of students with disabilities: The architecture of instruction. An overview of materials adaptations*. Reston, Virginia: The Council for Exceptional Children.
- Katims, D. (2000). *The quest for literacy: Curriculum and instructional procedures for teaching reading and writing to students with mental retardation*. Reston: Council for Exceptional Children.
- López, M. i col. (2000). *DIAC. Documento individual de adaptación curricular*. Barcelona: Editorial Praxis.
- Marrtínez, N. (2002). *Juventud y discapacidad. Programas i herramientas para facilitar la transición a la vida adulta*. Bilbao: Mensajero.
- Molina, S. (1994). *Deficiencia Mental. Aspectos Psicoeducativos y Educativos*. Granada: Ediciones Aljibe.
- Molina, S. i Gómez, A. (1992). *Mitos e Ideologías en la Escolarización del niño Deficiente Mental*. Zaragoza: Mira Editores.
- Muntaner, J.J. (2001). *La persona con retraso mental. Bases para su inclusión social y educativa. Guía para padres y educadores*. Málaga: Aljibe.
- Ortiz González, M.C. (1991). *Temas Actuales de Educación Especial*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca.
- Ovejero, A. (1990). *El aprendizaje Cooperativo. Una alternativa eficaz a la enseñanza tradicional*. Barcelona: PPU
- Repp, A.C. i Horner, R.H. (2000). *Análisi funcional de problemas de la conducta*. Madrid: Paraninfo-Thomson Learning.
- Salvia, J. i Ysseldyke, J.E. (1981). *Evaluación en la educación especial*. Mèxic: El Manual Moderno.
- Troncoso, M.V. i Del Cerro, M.M. (1998). *Síndrome de Down: lectura y escritura*. Barcelona: Masson.
- Vera, A. (1994). *Introducción a la Psicología de la Deficiencia Mental*. Valencia: Promolibro.
- Verdugo, M.A. (1995). *Personas con discapacidad*. Madrid: Siglo Veintiuno Editores.
- Verdugo, M.A. i Bermejo, B.G. (1998). *Retraso Mental. Adaptación social y problemas de comportamiento*. Madrid: Pirámide.

Trastorns de Conducta i Personalitat

PROFESSOR: Jaume CARBONÉS i LÓPEZ

Quadrimestral. 6 crèdits

OBJECTIUS:

- a) Conèixer els principals trastorns de conducta i de personalitat en l'etapa infantil i juvenil.
- b) Conèixer les principals estratègies d'intervenció.
- c) Conèixer criteris marc per tal de dur a terme programes d'intervenció per alumnes amb problemàtiques conductuals greus.
- d) Conèixer els elements fonamentals d'una política conductual d'escola.

CONTINGUTS:

1. Els trastorns de conducta i de la personalitat des d'un punt de vista evolutiu.
2. Sistemes de classificació dels principals trastorns de conducta i de la personalitat.
3. Trastorns generalitzats del desenvolupament.
4. Trastorns per dèficit d'atenció i comportaments pertorbadors.
5. Trastorns de la conducta alimentària.
6. Trastorns per tics.
7. Trastorns de l'estat d'ànim.
8. Trastorns de conducta i retard mental.
9. Conductes desafidores. Avaluació funcional. Plans de suport conductual positiu.
10. Els problemes de conducta i l'escola. Elements generals d'intervenció.

METODOLOGIA:

Les classes tindran un vessant teòric i un de pràctic. Els aspectes teòrics (primera part de l'assignatura i referida als temes monogràfics dels trastorns) seran exposats pel professor i recolzats en lectures d'articles o llibres. La part pràctica (segona part de l'assignatura i referida a la intervenció davant de conductes desafidores) es treballarà a través de supòsits pràctics.

AVALUACIÓ:

Els estudiants hauran de demostrar que han assolit els objectius de l'assignatura a través de:

- Un examen final.
- Els treballs de supòsits fets a classe.
- Presentació d'un treball (opcional) individual d'un dels temes de l'assignatura.

BIBLIOGRAFIA:

- Barkley, R.A. (1999). *Niños hiperactivos*. Barcelona: Paidós.
- Baron-Cohen, S i Bolton, O. (1998). *Autismo. Una guía para padres*. Madrid: Alianza Editorial.
- Carr, E.G. (1996). *Intervención comunitaria sobre problemas de comportamiento*. Madrid: Alianza Editorial.
- Casamajor, G. (coord). (1998). *Como dar respuesta a los conflictos. La disciplina en la enseñanza secundaria*. Barcelona: Graó.
- DSM-IV. (1995). *Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales*. Barcelona: Masson.
- Jimenez, M. (1997). *Psicopatología infantil*. Malaga: Aljibe.
- Kameenui, E.J.; Darch, D. (1995). *Instructional Classroom Management*. London: Longman.
- Kazdin, A.; Buela-Casal, G. (1994). *Conducta antisocial*. Madrid: Pirámide.

- Ollendick, T; Hersen, M. (1993). *Psicopatología infantil*. Barcelona: Martínez Roca.
- Olweus, D. (1998). *Conductas de acoso y amenaza entre escolares*. Madrid: Morata.
- Orjales, I. (1999). *Déficit de atención con hiperactividad*. Madrid: Cepe.
- Reep, A; Horner, R. (2000). *Análisis Funcional de problemas de la conducta*. Madrid: Paraninfo.
- Scotti, J.; Meyer, L. (1999). *Behavioral Intervention*. Baltimore: Books.
- Scotti, J; Meyer, L. (1999). *Behavioral Intervention*. Baltimore: Paul H. Brookes.
- Stacey, K i Groves, S. (1999). *Resolver problemas*. Madrid: Narcea.
- Walker, H; Colvin,G; Ramsey, E. (1995). *Antisocial Behavior in School: Strategies and best Practices*. California: Books/Cole Publishing Company.

Aspectes Didàctics i Organitzatius de l'Educació Especial

PROFESSORA: Olga PEDRAGOSA i XUCLÀ

Quadrimestral. 6 Crèdits

OBJECTIUS:

En el marc del conjunt d'assignatures que constitueixen el Pla d'Estudis de la Diplomatura de Mestres d'Educació Especial, l'assignatura *Aspectes Didàctics i Organitzatius de l'Educació Especial* té una doble significació. D'una banda, representa una continuïtat en relació a les fites que es plantegen a l'assignatura *Bases Psicopedagògiques de l'Educació Especial* pel que fa a aspectes generals i transversals en la formació dels estudiants. A nivell d'aspectes conceptuals, pràctics i estructurals de l'Educació Especial a Catalunya, a l'Estat espanyol i a sistemes educatius d'altres països. Per altra banda, es tracta d'una assignatura amb un propòsit d'aprofundiment, d'ampliació i de consolidació de conceptes i de vincles amb assignatures cursades amb anterioritat. És en aquest sentit que les fites generals que es pretén que els i les estudiants assoleixin en cursar l'assignatura es poden resumir en els següents enunciats:

1. Ampliar, aprofundir i consolidar els conceptes i procediments relacionats amb:
 - a) L'ordenament legal i normatiu de l'Educació Especial a Catalunya i a l'Estat espanyol i altres països.
 - b) Les pràctiques escolars dels mestres d'Educació Especial enteses com a suports a l'aprenentatge de l'alumnat amb necessitats especials, suports a les tasques de mestres i professors i suports a d'altres persones i professionals vinculats a l'atenció de les necessitats especials de l'alumnat.
2. Comprendre, analitzar i estimar críticament les funcions actuals dels mestres d'Educació Especial i altres professionals vinculats a l'ensenyament, a Catalunya i a altres sistemes educatius, així com l'evolució que s'ha anat produint en aquestes tasques.
3. Programar i considerar l'aplicació de suports des de perspectives coherents amb els fonaments i les assumpcions de l'actual sistema educatiu, amb especial atenció a les dimensions comprensives dels suports en recursos, tècnics, en avaluació i actitudinals.
4. Formular personalitzacions del currículum escolar i dels seus desplegaments (Unitats de Programació, etc..) adequades a les necessitats especials de l'alumnat i formular i reformular aquests desplegaments per a augmentar-ne la seva comprensivitat, amb la finalitat de col·laborar amb altres professionals de l'ensenyament en aquestes tasques.
5. Estimar la naturalesa, característiques i dimensions de la intervenció dels mestres d'Educació Especial segons els diferents factors que poden influir en les pràctiques professionals (normatius, organitzatius, d'enfocaments generals i particulars en les tasques docents, estructurals, etc).

CONTINGUTS:

Bloc 1: Els Sistemes d'Educació Especial

- 1.1. L'Educació Especial com a sistema; elements que el configuren.
- 1.2. Principals models d'Educació Especial en el context internacional

Bloc 2: El model de l'Estat espanyol i de Catalunya

- 2.1. Aspectes normatius de l'Educació Especial a la LOGSE i LLQE el seu desplegament normatiu.
- 2.2. Compatibilitat del marc normatiu i conceptual a Catalunya i a l'Estat espanyol amb posicions inclusives.
- 2.3. El Pla Director de l'Educació Especial de Catalunya

Bloc 3: Suports i Serveis Educatius Específics

- 3.1. La intervenció educativa com a suport en entorns comprensius i inclusius. Organització i tipus de suports.

- 3.2 Serveis en centres i serveis en sectors
- 3.3 Funcions dels mestres d'Educació Especial

Bloc 4: Escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials

- 4.1 El Pla Director d'Educació i les seves propostes.
- 4.2 Actualització sobre els procediments d'escolarització i escolarització compartida.

Bloc 5: La personalització del currículum a les necessitats de l'alumnat

- 5.1 Antecedents i conceptes vinculats a la personalització del currículum: ACI, els IEP, PDI.
- 5.2 Modificacions del currículum: individuals i globals de centre
- 5.3 El concepte de Bases Curriculars Comunes
- 5.4 Cartes de personalització del currículum
- 5.5 Operacions de personalització
- 5.6 Proposta d'Adequacions Curriculars Individualitzades (ACI).
- 5.7 Vinculació entre Adequacions Curriculars Individualitzades amb els Plans Educatius Individuals proposats en el Pla Director.

METODOLOGIA:

L'assignatura es portarà a terme a partir de les explicacions de caràcter més conceptual per part de la professora, així com també a partir de les aportacions reflexives per part de l'alumnat. La perspectiva crítica i analítica dels estudiants s'anirà donant a partir de diverses activitats proposades al llarg de l'assignatura.

Al mateix temps, s'empraran diverses sessions per a l'elaboració d'un treball sobre bases curriculars comunes i la seva personalització. Atès que la realització d'aquest treball en les seves múltiples fases està preparada per desenvolupar capacitats d'intervenció i programació, alhora que té vinculacions amb la resta de continguts de l'assignatura, la participació de cada estudiant en el procés de realització del treball és fonamental per al necessari assoliment dels objectius descrits en aquest programa.

AVALUACIÓ:

Per tal de conèixer l'assoliment dels continguts i objectius per part de l'estudiant, es portaran a terme els següents elements d'avaluació:

- Examen final sobre els principals continguts desenvolupats en l'assignatura.
- Realització d'activitats pràctiques a l'aula
- Treball en grup sobre la personalització de l'ensenyament a partir de l'optimització i adequació de Bases Curriculars Comunes.

Per tal de superar satisfactòriament l'assignatura cal que els tres elements d'avaluació estiguin aprovats. L'examen puntua sobre un 55% sobre la nota final, la participació a classe un 5% i finalment el treball puntua un 40%. Cal destacar que el treball es realitzarà en hores de classe per la qual cosa es farà un seguiment de l'assistència, de manera que caldrà haver participat un 90% de les sessions dedicades al treball. En el supòsit que l'estudiant no hagi assistit o no pugui assistir a més d'un 90% de les classes dedicades haurà de realitzar una prova complementària o a partir de les sessions de tutoria.

BIBLIOGRAFIA:

- Collicot, J. (1990). Implementing Multilevel Instruction: Strategies for Classrooms Teachers. Dins: Porter, G. i Richler, D. *Changing Canadian Schools: Perspectives on Inclusion and Disability*. Toronto: The Allen Roehner Institute, p 9-34.
- Ford, A., Davern, L. i Schnorr, R. (1999). Educació inclusiva. Donar sentit al currículum. *Suports* vol. 3, núm. 2, p. 172-188.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament (1992). *Educació Primària. Currículum*. Nou Sistema Educatiu. Barcelona.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament (1992). *El projecte curricular i la programació*.

- Orientacions per al desplegament del currículum. Educació Infantil i Primària.* Nou sistema educatiu. Barcelona.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament (1993). *Educació Infantil. Currículum.* Nou Sistema Educatiu. Barcelona.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament (1994). *L'avaluació a l'Educació Primària. Orientacions per al desplegament del currículum. Educació Infantil i Primària.* Nou sistema Educatiu. Barcelona.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament (1995). *Modificacions i adaptacions del currículum. Orientacions per al desplegament del currículum. Educació Infantil i Primària.* Nou Sistema Educatiu. Barcelona.
- Generalitat de Catalunya. *Instruccions d'organització i funcionament dels centres docents per al curs corresponent.*
- Generalitat de Catalunya. *Instruccions per a la matriculació d'alumnes en els centres docents per al curs corresponent.*
- Generalitat de Catalunya. *Pla Director de l'Educació Especial de Catalunya.* Maig 2003. Departament d'Ensenyament
- Idol, L. (1998). Qüestions clau relacionades amb la construcció d'escoles inclusives. *Suports* vol. 2, p 42-56.
- Porter, G.L. i Richler, D. (1991). Changing Special Education Practice. Dins: *Changing Canadian Schools: Perspectives on Inclusion ans Disability.* Toronto: The Allen Roeher Institute, p. 9-33
- Rodriguez, R. (1999). Una Adequación Curricular Individualizada para una niña con Síndrome de Down con 3 años de edad en la escuela ordinaria. Dins: Jiménez, P. *Educación Especial e Integración Escolar y Social en Cuba (1).* Malaga: Aljibe, p. 241-272.
- Ruiz, R. (1988). Técnicas de Individualización Didáctica. Educación i Futuro. *Monografías para la Reforma.* Madrid: Cincel.
- Ruiz, R. (1989). Adequacions Curriculars Individualitzades (ACI) per a alumnes amb necessitats educatives especials. *Documents d'Educació Especial, 11.* Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament.
- Ruiz, R. (1997, a). Les Adaptacions Curriculars Individualitzades a l'Escola Inclusiva com a elements d'un sistema. Consideracions sobre al seva extrapolació al nostre sistema Educatiu. *Suports* vol. 1, núm. 1, p. 45-53.
- Ruiz, R. (1997, b). Atenció a la diversitat en l'educació secundària obligatòria: una perspectiva inclusiva, *Revista del Col·legi,* núm. 101, p. 21-26.
- Ruiz, R. (1999). Algunes reflexions i propostes sobre aspectes conceptuals i pràctics de les Adequacions Curriculars. Disseny de "Bases Curriculars Comunes" per a tot l'alumnat i adequació personalitzada del currículum. *Suports* vol. 3, núm. 2, p. 121-148.
- Stainback, S. i Stainback, W. (1999). *Aulas Inclusivas.* Madrid: Narcea.

Educació Física per a Alumnes amb Necessitats Educatives Especials

PROFESSOR: Mario KEUDELL i VILLACAMPA

Quadrimestral. 4,5 crèdits.

OBJECTIUS:

- Donar a conèixer el marc institucional i legal en el qual es desenvolupa l'Educació Física a l'Escola.
- Promoure actituds favorables a una concepció educativa que valori l'activitat física com a instrument per a la formació integral de la persona.
- Proporcionar als estudiants els coneixements bàsics per poder atendre les Necessitats Educatives especials que pugui presentar qualsevol alumne d'Educació Física de l'Etapa Primària.

CONTINGUTS:

1. Teòrica de l'Educació Física:
 - 1.1. Paper de l'Educació Física en la societat actual.
 - 1.2. Concepció històrica de l'Educació Física i principals corrents.
 - 1.3. Incidència de l'Educació Física en els àmbits d'acció educativa.
2. L'Educació Física en el panorama educatiu actual:
 - 2.1. La LOGSE. Regulació de l'E. F. a l'escola.
 - 2.2. L'Educació Física al Disseny Curricular de l'Ensenyament Primari i el tractament de la diversitat.
 - 2.3. Situació actual de l'Educació Física a l'Escola. Perspectiva de futur.
3. Teoria i pràctica dels continguts de l'Educació Física:
 - 3.1. Capacitats perceptivomotrius:
 - 3.1.1. Control i consciència corporal.
 - 3.1.2. Organització de l'espai i el temps.
 - 3.2. Habilitats coordinatives:
 - 3.2.1. Habilitats motrius bàsiques.
 - 3.2.2. Habilitats motrius específiques.
 - 3.3. Capacitats condicionals:
 - 3.3.1. Síndrome general d'adaptació.
 - 3.3.2. Capacitats físiques bàsiques.
 - 3.4. Expressió i comunicació a través del cos:
 - 3.4.1. Formes d'expressió corporal.
 - 3.4.2. Importància educativa de l'expressió corporal.
 - 3.5. El joc:
 - 3.5.1. Teories i classificació.
 - 3.5.2. Del joc lliure al joc codificat.
 - 3.5.3. Del joc a l'esport.
4. Activitats físiques i grups específics:
 - 4.1. Blocs de continguts del DCB i la seva adaptació segons les diferents necessitats educatives especials:
 - 4.1.1. Disminució física.
 - 4.1.2. Disminució psíquica.
 - 4.1.3. Disminució sensorial.
 - 4.1.4. La inadaptació social.
 - 4.2. Activitats integradores, específiques i de sensibilització.
 - 4.3. L'esport federat.

4.4. El lleure.

4.5. Barreres arquitectòniques i instal·lacions esportives escolars.

METODOLOGIA:

Els continguts dels temes teòrics es desenvoluparan a l'aula i els temes pràctics al gimnàs. A cada sessió pràctica es farà l'exposició teòrica per tal de fonamentar més sòlidament els aprenentatges experimentals. Habitualment es comentaran textos, lectures i documents audiovisuals que ajudin a reflexionar sobre els temes tractats.

AVALUACIÓ:

- Prova escrita sobre els continguts del programa.
- Treballs realitzats a l'entorn dels blocs temàtics.
- Assistència a les classes pràctiques (mínim 75%).

BIBLIOGRAFIA:

Bibliografía general:

- Amicale Eps, *El niño y la actividad física*. Barcelona: Paidotribo, 1986.
- Bantula, J.; Busto, C.; Carranza, M. *11 Propostes per a l'Educació Física*. Barcelona: Guix, 1990.
- Blázquez, D. *Avaluar en Educación Física*. Barcelona: Inde, 1990.
- Blázquez, D. *Iniciación a los deportes de equipo*. Barcelona: Martínez Roca, 1986.
- Cagigal, J. M. *Cultura intelectual y cultura física*. Buenos Aires: Kapeluz, 1979.
- Diversos Autores, *La educación física en el Ciclo medio (8 a 11 años)*. Barcelona: Paidotribo, 1987.
- Disseny Curricular Base de l'Ensenyament Primari*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament, 1990.
- Lagardera, F. *Educación Física en el ciclo medio: teoría y práctica*. Barcelona: Paidotribo, 1987.
- Lleixa, T. *La educación física en preescolar y ciclo inicial*. Barcelona: Paidotribo, 1987.
- Le Boulch, J. *La educación por el movimiento en la edad escolar*. Buenos Aires: Paidós, 1982.
- Mosston, M. *La enseñanza de la Educación Física*. Buenos Aires: Paidós, 1982.
- Sanchez-Bañuelos, F. *Bases para una didáctica de la EF y el Deporte*. Madrid: Gymnos, 1986.

Bibliografía Específica:

- Almonacid, V.; Carrasco, M. J. *El juego en los niños ciegos y deficientes visuales*. Madrid: ONCE, 1989.
- Activitats físiques adaptades, projecció de futur*. Barcelona: INEFC, 1989.
- Botella, E. *L'esport i la paràlisi cerebral*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Conselleria de Benestar Social, 1992.
- Cantavella i altres. *Introducción al estudio de las estereotipias en el niño ciego*. Barcelona: ONCE, 1992.
- Comité Olímpico Español. *Deportes para minusválidos físicos, psíquicos y sensoriales*. Madrid: COE, 1994
- Diversos Autores. *Actividades deportivas y de ocio para minusválidos psíquicos*. Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales, 1988.
- Diversos Autores. *El deporte del deficiente visual*. Madrid: UNED, 1984.
- Diversos Autores. *Treballem la diversitat*. (Vols. I i II). Barcelona: Diputació de Barcelona, 1990.
- Carta Europea de deporte para todos: personas minusválidas*. Madrid: Insero, 1988.
- Kiphard, E. *Insuficiencias de movimiento y coordinación en minusválidos psíquicos*. Madrid: Gymnos, 1988.
- Linares, P. *Fundamentos psico-evolutivos de la EF Especial*. Granada: Universidad de Granada, 1993.
- Lucerna, R.M. i altres. *Juego simbólico y deficiencia visual*. Madrid: ONCE, 1992.
- Sánchez, M.; Marín, F. *Educación física y deportes para minusválidos psíquicos*. Madrid: Gymnos, 1988.
- Zambrana, J. M. *La educación física y las disminuciones psíquicas*. Madrid: Alhambra, 1986.

Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Motòrica

PROFESSORA: Olga PEDRAGOSA i XUCLÀ

Anual. 6 crèdits

OBJECTIUS:

Un cop desenvolupada l'assignatura es pretén que els estudiants siguin capaços de:

1. Conèixer les característiques i implicacions de les discapacitats motrius en l'àmbit escolar.
2. Utilitzar estratègies educatives i psicopedagògiques per a l'atenció de l'alumnat que presenta alteracions motrius, per a la intervenció directa amb l'alumne i per a la col·laboració amb mestres i professors.
3. Preparar o adequar materials de finalitat educativa atenent les particularitats i necessitats de manipulació, desplaçament i comunicació que pot requerir l'alumnat amb discapacitats motrius.
4. Utilitzar els recursos informàtics i tecnològics per a l'atenció de l'alumnat amb necessitats educatives especials vinculades de discapacitats motrius.
5. Conèixer els principals serveis, recursos i prestacions que s'adrecen a les persones amb discapacitats motrius.
6. Disposar d'unes expectatives positives envers les persones amb disminució basades en les seves possibilitats i en la generació de suports adequats a les seves necessitats des d'una dimensió professional i social.

CONTINGUTS:

Els continguts de l'assignatura es desenvoluparan a partir dels següents temes:

1. La disminució física; aspectes generals
2. Paràlisi cerebral
3. Espina bífida
4. Miopaties; lesió medul·lar; traumatisme cranial
5. L'avaluació psicopedagògica de l'alumne amb discapacitat motriu
6. Habilitats bàsiques
7. Necessitats bàsiques
8. Sistemes alternatius i augmentatius de comunicació
9. La tecnologia com a suport per a l'assoliment de fites educatives per part de l'alumnat amb discapacitats motrius
10. Recursos, serveis i prestacions per a persones amb disminució

METODOLOGIA DE TREBALL:

El desenvolupament de les sessions combinaran les exposicions de la professora amb la realització d'activitats pràctiques per part de l'alumnat –de forma individual o en petits grups–. Aquestes exposicions es complementaran amb vídeos i lectures recomanades segons cadascun dels temes tractats.

AVALUACIÓ:

L'avaluació del grau d'assoliment dels objectius de l'assignatura per part de l'alumnat es realitzarà a través de les següents activitats:

- a) La realització d'una *prova escrita*.
- b) *Treball* –individual o en petit grup– d'ampliació sobre algun dels temes que tracta l'assignatura.
- c) Realització de diferents activitats pràctiques a l'aula.

La qualificació total de cada estudiant es basarà en la suma de les tres notes obtingudes en cadascuna de les esmentades activitats, segons els percentatges següents: activitat a) un 65%; activitat b) un 25% i les activitats c) un 10%.

BIBLIOGRAFIA:

- Ajuriaguerra, J. de (1993) *Manual de psiquiatria infantil*. Barcelona: Toray-Masson.
- Basil, C.; Soro-Camats, E.; Rosell, C. (1998) *Sistemas de signos y ayudas técnicas para la comunicación y la escritura. Principios teóricos y aplicaciones*. Barcelona: Masson.
- Bethlem, J.; Knobbout, C.E. (1993) *Enfermedades neuromusculares*. Barcelona: ASEM
- Botella, E. (1992) *L'esport i la paràlisi cerebral*, Barcelona: Departament de Benestar Social. Generalitat de Catalunya.
- Diversos autors (2001) *Apoyos digitales para repensar la Educación Especial*. Barcelona: Octaedro EUB.
- Gallardo, V. Salvador, M.L. (1994) *Discapacidad Motórica: aspectos psicoevolutivos y educativos*. Malaga: Aljibe.
- Mas i Dalmau, J. (1984) *Psicopedagogia de la paràlisi cerebral infantil*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Puigdemívol, I. (coord). (1993) *Necessitats Educatives Especials*. Vic: Eumo Editorial.
- Sanchez, R. (1997) *Ordenador y discapacidad*. Madrid: CEPE.
- Sotillo, M. (1993) *Sistemas Alternativos de Comunicación*. Madrid: Trotta.